

ZARZĄD POWIATU NOWOMIEJSKIEGO

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego na lata 2015-2022

Nowe Miasto Lubawskie,
28 styczeń 2016 r.

SPIS TREŚCI

I. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	3
II. CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA	5
III. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH, POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI ORAZ CHARAKTERYSTYKA USTALEŃ PROJEKTU STRATEGII	7
IV. OCENA ZAGROŻEŃ I STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU DOKUMENTU	18
V. PROBLEMY ORAZ CELE OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU STRATEGII	35
VI. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOŻLIWOŚCI I SPOSOBY ICH OGRANICZANIA, ZAPOBIEGANIA LUB KOMPENSACJI ORAZ MOŻLIWE ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE	36
VII. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU STRATEGII	46
VIII. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU PROJEKTU STRATEGII NA ŚRODOWISKO	48
IX. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	49
X. SPIS TABEL I RYCIN	51

I. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Prognozę oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego na lata 2015-2022 opracowano na podstawie wymogu zawartego w art. 46 pkt. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.). Zgodnie z wymienionym artykułem przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają m.in. strategii rozwoju regionalnego. Wynika z tego, że projekt Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego na lata 2015-2022 wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt. 1 w/w ustawy prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Zakres i stopień szczegółowości prognozy uzgodniono z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Olsztynie (pismo znak: WOOŚ.411.139.2015.MT z 17.11.2015 r.) oraz z Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Olsztynie (pismo znak: ZNS.9082.2.167.2015.KM z dnia 07.12.2015 r.). Z wymienionych pism wynika, iż prognoza oddziaływania na środowisko projektu programu powinna zostać sporządzona zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 51 ust. 2 ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, przedstawiając zagadnienia: wyszczególnienie najważniejszych problemów ochrony środowiska dla powiatu nowomiejskiego wraz z analizą działań zapobiegawczych i naprawczych, ochrona środowiska wynikająca z realizacji infrastruktury ściekowej, powiązania z innymi dokumentami, w tym przedstawienie ich głównych założeń istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska, analizę celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), realizację pakietu klimatyczno-energetycznego państwa, w szczególności analiza możliwych do zastosowania źródeł energii odnawialnej w granicach powiatu nowomiejskiego, analizę zmian klimatycznych oraz negatywnych skutków z nich wynikających, dla terenu opracowania, w tym omówienie założeń projektu w kontekście adaptacji do skutków zmian klimatu (efekt cieplarniany). Celem prognozy jest określenie przewidywanych skutków realizacji założeń projektu na środowisko, wynikających z realizacji planowanych działań kierunkowych, w szczególności nowych inwestycji infrastruktury technicznej, ewentualnych sposobów ich uniknięcia oraz rozważenie możliwych alternatyw.

Uznano, że uzgodniony zakres prognozy pozwoli na sporządzenie projektu programu uwzględniającego aspekty środowiskowe, w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Podstawę prawną dla proponowanych w prognozie działań ochronnych, rozwiązań i wskazań stanowi więc przede wszystkim ustawa z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późniejszymi zmianami). Ustawa implementuje obowiązki wynikające m.in. z dyrektyw:

- Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 r. *w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko*,
- Rady nr 2011/92/UE z 13 grudnia 2011 r. *w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne*,
- Rady nr 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. *w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory*,
- Rady nr 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 r. *w sprawie ochrony dzikiego ptactwa*.

Podstawą prawną są również poniższe ustawy szczegółowe i przepisy wykonawcze:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 199 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 909 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - *Prawo wodne* (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 469 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach* (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 21 z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia z dnia 9 czerwca 2011 r. - *Prawo geologiczne i górnicze* (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 196 z późniejszymi zmianami),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. Nr 213, poz. 1397 ze zmianą),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku *w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 112),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2006 r. *w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1800).

Niniejsza prognoza jest elementem przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego na lata 2015-2022.

II. CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA

Celem opracowania jest określenie i ocena przewidywanego oddziaływania na środowisko, które może wynikać z realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego na lata 2015-2022, a także przedstawienie rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywny ich wpływ na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko określa, analizuje i ocenia:

- o istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- o stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- o istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*,
- o cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- o przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Podstawę prawną dla proponowanych w Prognozie działań ochronnych, rozwiązań i wskazań stanowi art. 51 ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*.

Prognoza przedstawia:

- o rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru
- o rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

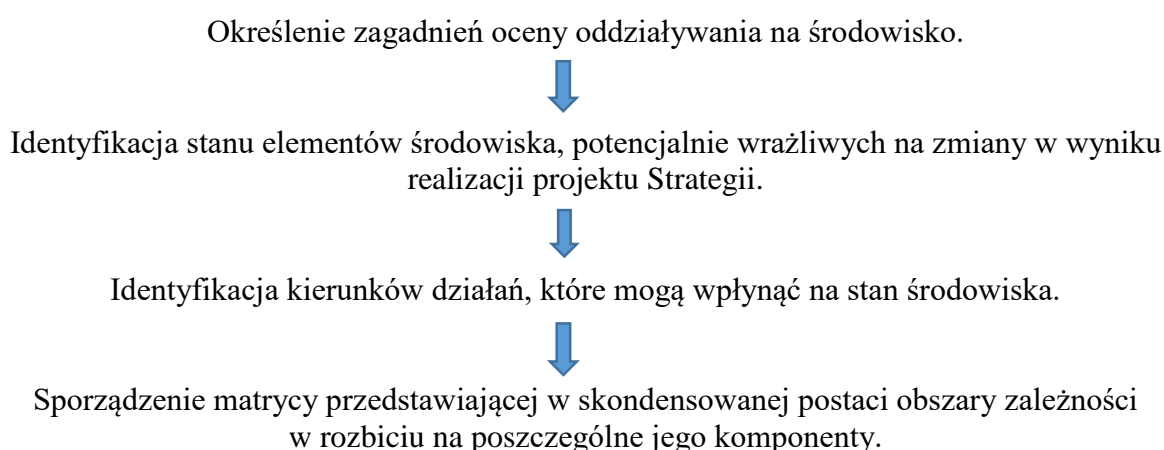
Prognozę sporządzono głównie w oparciu o metody opisowe wpływu planowanych kierunków działań. Uwzględniono stan i zagrożenia środowiska w zakresie poszczególnych elementów środowiska oraz dokonano analizy dotychczasowych zagrożeń środowiska i zmian stanu środowiska na obszarze powiatu i w jego bezpośrednim otoczeniu w ostatnich latach. Uwzględniono położenie powiatu nowomiejskiego względem obiektów i terenów

podlegających ochronie, w szczególności na mocy ustawy *o ochronie przyrody*. Uwzględniono specyfikę obszaru powiatu, w tym przeważające rolnicze użytkowanie gruntów, istniejącą zabudowę, istniejący układ komunikacyjny oraz sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, wymogi ochrony przyrody. Wzięto pod uwagę fakt, iż na obszarze powiatu nowomiejskiego znajdują się liczne i różnorodne formy ochrony przyrody. Szczególnie pomocne były następujące materiały:

- projekt Programu ochrony środowiska powiatu nowomiejskiego na lata 2016-2019 z uwzględnieniem perspektywy do 2023 r.,
- Powiatowy program ochrony środowiska dla powiatu nowomiejskiego na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017 wraz z Planem Gospodarki odpadami dla powiatu nowomiejskiego na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017,
- Program Inwentaryzacji i usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2010-2032 dla powiatu nowomiejskiego,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018, zatwierdzony uchwałą Nr XVI/301/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie *uchwalenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018*,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016,

oraz m.in. opracowania: *Przyroda powiatu nowomiejskiego*, Starostwo Powiatowe w Nowym Mieście Lubawskim, Nowe Miasto Lubawskie 2013, „Ziemia Lubawska”, Raporty o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego (WIOŚ Olsztyn, lata 1999-2014), informacje o formach ochrony przyrody zamieszczone na stronie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Olsztynie: <http://olsztyn.rdos.gov.pl/>, a także materiały i obserwacje własne w terenie.

Reasumując, ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadzono według następującego schematu:

W trakcie opracowywania prognozy nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość wykonania prognozy. Pewne utrudnienia stwarzał tylko brak najnowszych materiałów statystycznych, co wynika z ustalonej cykliczności prac Urzędu Statystycznego.

III. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH, POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI ORAZ CHARAKTERYSTYKA USTALEŃ PROJEKTU STRATEGII

Strategia Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego jest jednym z najważniejszych dokumentów planistycznych jednostki samorządu terytorialnego. Do roku 2013 obowiązywała Strategia Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego, opracowana w 2003 roku. Z uwagi na dynamikę zmian gospodarczych i społecznych oraz pojawiające się nowe możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych istnieje w chwili obecnej konieczność opracowania kolejnego dokumentu strategii, który uwzględni doświadczenia uzyskane w trakcie realizacji poprzedniego dokumentu, jak również nowe uwarunkowania i zadania.

Niniejsza Strategia Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego na lata 2015-2022 powstała w celu wskazania mocnych i słabych stron powiatu, jego potrzeb oraz możliwości ich zaspokojenia, szans i zagrożeń dla powiatu jakie występują w obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Jest to prognoza kierunków rozwoju naszego powiatu, która w kolejnych latach realizacji będzie podlegała ewaluacji. Konieczność monitorowania i wprowadzania zmian związana jest z dynamicznie zmieniającą się sytuacją gospodarczą i społeczną tak w kraju, województwie, jak i powiecie.

Podstawowym celem opracowania strategii jest stworzenie narzędzia kreowania polityki zrównoważonego rozwoju jednostki terytorialnej, ułatwienie identyfikowania kierunków nawiązywania porozumień i współpracy, zidentyfikowanie i uszeregowanie priorytetów w działaniu, a co za tym idzie stworzenie szans do ich realizacji poprzez właściwe gospodarowanie zasobami i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych.

W celu pogrupowania działań, które obejmuje strategia oraz ustalenia priorytetów, zidentyfikowano 5 kluczowych obszarów strategii, dla których sformułowano cele strategiczne:

I. EDUKACJA I RYNEK PRACY

w tym: edukacja publiczna, przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja lokalnego rynku pracy
Cel strategiczny I: Podniesienie wykształcenia mieszkańców i zmniejszenie bezrobocia w szczególności poprzez system kształcenia dostosowany do potrzeb rynku pracy i działania na rzecz przedsiębiorców lokalnych.

II. POLITYKA SPOŁECZNA I ZDROWIE

w tym: promocja i ochrona zdrowia, pomoc społeczna, wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej, polityka prorodzinna, wspieranie osób niepełnosprawnych
Cel strategiczny II: Zabezpieczenie potrzeb społeczeństwa w zakresie ochrony zdrowia i polityki społecznej.

III. INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

w tym: transport zbiorowy i drogi publiczne, geodezja, kartografia i kataster, gospodarka nieruchomościami, administracja architektoniczno-budowlana, utrzymanie powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, ochrona zabytków i opieka nad zabytkami, działalność w zakresie telekomunikacji, gospodarka wodna, ochrona środowiska i przyrody, rolnictwo, leśnictwo, rybactwo śródlądowe)

Cel strategiczny III.1: Rozwój infrastruktury powiatu tak, aby zabezpieczała potrzeby mieszkańców powiatu i turystów.

Cel strategiczny III.2: Dobry stan środowiska dający podstawę rozwoju turystyki i gwarantujący bezpieczeństwo ekologiczne mieszkańcom powiatu

IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

w tym: porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli, ochrona przeciwpowodziowa i zapobieganie innym zagrożeniom życia, zdrowia ludzi i środowiska, ochrona praw konsumenta, obronność

Cel strategiczny IV: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców powiatu.

V. TURYSTYKA, KULTURA, SPORT, PROMOCJA I AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

(w tym: współpraca i działalność na rzecz organizacji pozarządowych, organizacji pożytku publicznego i wolontariatu, kultura, sport i turystyka, promocja powiatu)

Cel strategiczny V.1: Wykorzystanie potencjału powiatu w zakresie walorów przyrodniczych na rzecz rozwoju turystyki.

Cel strategiczny V.2: Rozwój kultury i sportu w powiecie

Cel strategiczny V.3: uzyskanie rozpoznawalności powiatu poprzez skuteczną promocję w regionie, kraju i zagranicą

Cel strategiczny V.4: Zbudowanie sieci współpracy różnych organizacji i jednostek z terenu powiatu na rzecz podniesienia jakości usług, standardu życia w powiecie i jego atrakcyjności

Podczas prac nad niniejszym dokumentem zostały uwzględnione założenia rozwojowe zawarte w następujących dokumentach strategicznych:

- **Strategia Europa 2020**

Strategia ta skupia się na programowaniu procesów społeczno-gospodarczych w Unii Europejskiej. Trzy główne priorytety tego dokumentu to:

- rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach,
- promocja gospodarki: oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej,
- sprzyjanie gospodarce o wysokim zatrudnieniu, zapewniającej wysoką spójność społeczną i terytorialną.

- **Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo**

Strategia ta jest podstawą wszystkich strategii średniookresowych do roku 2020. Jako cel główny określono w niej „Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów, zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności”.

Strategia ta wyróżnia trzy obszary strategicznej interwencji:

- sprawne i efektywne państwo (w tym cele: przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, zapewnienie środków na działania rozwojowe, wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli),
- konkurencyjną gospodarkę (w tym cele: wzmocnienie stabilności makroekonomicznej, wzrost wydajności gospodarczej, zwiększenie innowacyjności gospodarki, rozwój kapitału ludzkiego, zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych, bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, zwiększenie efektywności transportu),
- spójność społeczną i terytorialną (w tym cele: integrację społeczną, zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów terytorialnych).

- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie**

Strategia ta wskazuje podstawowe zasady polityki regionalnej.

Jako cel strategiczny rozwoju regionalnego określono: efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju - wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

W strategii sformułowano trzy podstawowe cele polityki regionalnej:

- wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
- budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,
- tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań ukierunkowanych terytorialnie.

- Strategia realizuje bezpośrednio również cele zawarte w **Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności** poprzez tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, przeciwdziałaniu ubóstwa i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, jednocześnie dążąc do przyspieszenia rozwoju powiatu, przeciwdziałania marginalizacji i peryferyzacji obszarów problemowych. Tym samym, umożliwia to również realizację celów Strategii Lizbońskiej, kładących duży nacisk na wzmocnienie spójności społecznej. Powiat Nowomiejski podejmując się realizacji działań, ujętych w Strategii i rozumianych jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w gminie, przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego i do ożywienia gospodarczego

- **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030**

Koncepcja ma mniejsze znaczenie dla programowania rozwoju regionalnego, niemniej jednak wskazuje istotne dla województwa kierunki interwencji przestrzennych.

Cel strategiczny sformułowany w tym dokumencie to: efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie czasu.

- **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025**

Podstawowym dokumentem odniesienia dla Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego 2015-2022 jest Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025, która została przygotowana w oparciu o dokumenty strategiczne wymienione powyżej i formułuje następującą wizję województwa w roku 2025:

„Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć...”

Zakłada 3 priorytety strategiczne:

- Konkurencyjna gospodarka,
- Otwarte społeczeństwo,
- Nowoczesne sieci.

- **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego**, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr VII/164/15 z dnia 27 maja 2015 r.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego 2015-2022 nawiązuje również do planów i programów dotyczących realizacji zadań powiatu, które w sposób szczegółowy opisują działania w poszczególnych sektorach. Są to:

1. Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu nowomiejskiego na lata 2014-2020
2. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie nowomiejskim na lata 2012-2017
3. Specjalistyczny program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie nowomiejskim na lata 2012-2017
4. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017
5. Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016-2020
6. Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego w powiecie nowomiejskim na lata 2012-2015
7. Powiatowy Program Promocji Zdrowia i Profilaktyki na lata 2007-2015
8. Program współpracy powiatu nowomiejskiego z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* na rok 2015
9. Plan rozwoju sieci drogowej dróg powiatowych powiatu nowomiejskiego na lata 2014-2019
10. Powiatowy program zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli na lata 2009 – 2015
11. Powiatowy program opieki nad zabytkami powiatu nowomiejskiego na lata 2014-2017
12. Powiatowy program ochrony środowiska dla powiatu nowomiejskiego na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017 wraz z Planem Gospodarki odpadami dla powiatu nowomiejskiego na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017
13. Program Inwentaryzacji i usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2010-2032 dla powiatu nowomiejskiego.

Gminy powiatu nowomiejskiego w chwili obecnej nie posiadają zatwierdzonych strategii rozwoju. Brak jest również gminnych opracowań o charakterze strategicznym, odnoszących się bezpośrednio do zabytków (np. gminne plany opieki nad zabytkami), lokalnych programów rewitalizacji (za wyjątkiem Nowego Miasta Lubawskiego - ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow), planów gospodarki niskoemisyjnej, planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Najważniejsze dokumenty (strategie, plany, programy) zewnętrzne, ich cele oraz stopień ich uwzględnienia w projekcie Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego przedstawia poniższa tabela:

Tab. 1. Ocena zgodności celów Strategii z krajowymi, wojewódzkimi i lokalnymi dokumentami strategicznymi.

l.p.	Cel strategiczny	Stopień powiązania	opis
PROGRAMY O CHARAKTERZE UNIJNYM			
1	<i>Strategia Europa 2020</i>		
	Strategia Europa 2020 – Komisja Europejska obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety: 1. Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji; 2. Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej; 3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.	+	Działania zostały ujęte w Strategii bezpośrednio pośrednio poprzez większość celów operacyjnych Strategii powiatu
2	<i>Zrównoważona Europa dla Lepszego Świata: Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej</i>		
	Cel nadrzędny (globalny): rozwój zrównoważony. Osiągnięcie celu poprzez realizację celów szczegółowych i działań, głównie w aspektach: Ograniczenie zmian klimatycznych oraz wzrostu zużycia, Bardziej odpowiedzialne zarządzanie zasobami naturalnymi, Poprawa systemu transportowego oraz systemu zarządzania gruntami	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cele „Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”, „Zadowalający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców”, „Poprawa jakości dróg i komunikacji”
3	<i>Biała Księga: Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania</i>		
	Cel główny: osiągnięcie w UE takiej zdolności adaptacji, by mogła ona stawić czoła skutkom zmian klimatu. Działania: Tworzenie trwałych podstaw wiedzy na temat oddziaływania i skutków zmian klimatu w UE, Włączenie adaptacji do kluczowych dziedzin politycznych UE, Stosowanie kombinacji instrumentów politycznych (instrumenty rynkowe, wytyczne, partnerstwa publiczno-prywatne) celem zapewnienia skutecznej realizacji procesu adaptacji, Nasilenie międzynarodowej współpracy w zakresie adaptacji	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cel „Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”
4	<i>VII Program działań na rzecz środowiska (7EAP) – priorytety polityki ochrony środowiska w UE do roku 2020 (projekt)</i>		
	Cele: Ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego UE, Przekształcenie UE w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną, Ochrona obywateli UE przed związanymi ze środowiskiem naciskami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu, Zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki OŚ i przeciwdziałania zmianom klimatu, Lepsze uwzględnianie problematyki środowiska i większa spójność polityki we wszystkich dziedzinach, Wspieranie zrównoważonego charakteru miast UE	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cele „Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”, „Zadowalający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców”, „Sprawnie działający system nadzoru nad przestrzeganiem przepisów z zakresu ochrony środowiska”
5	<i>Europejska Konwencja Krajobrazowa</i>		
	Cel: promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu, organizowanie współpracy europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących krajobrazu	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cele „Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Nowe Miasto Lubawskie i Biskupiec”, „Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu”

PROGRAMY O CHARAKTERZE KRAJOWYM			
1	<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020</i>		
	Cele: budowa tożsamości regionalnej, a także podnoszenia konkurencyjności wszystkich regionów Polski. Ważnym elementem jest poprawa warunków życia i wzrost poziomu konsumpcji, które powinny przebiegać zgodnie z konstytucyjnym wymogiem trwałego i zrównoważonego rozwoju.	+	Działania zostały ujęte w Strategii bezpośrednio pośrednio poprzez większość celów operacyjnych Strategii powiatu
2	<i>II Ekologiczna polityka państwa (dokument z perspektywą do 2025)</i>		
	<p>Głównym celem nowej polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI wieku oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju. Ważnym warunkiem skuteczności działań na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjęcie zasady równego dostępu do środowiska przyrodniczego, traktowanej w następujących kategoriach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozszerzania i umacniania możliwości odtwarzania się zasobów odnawialnych oraz rewitalizacji i renaturalizacji zdegradowanych ekosystemów, • racjonalnego korzystania z zasobów nieodnawialnych i dążenia do ich zastępowania dostępnymi substytutami, • stopniowego eliminowania z użytkowania substancji niebezpiecznych i toksycznych, • zwiększenia bezpieczeństwa prowadzenia procesów z udziałem materiałów niebezpiecznych i ograniczenia występowania oraz skutków zagrożeń środowiska o charakterze nadzwyczajnym, • stałej ochrony i odtwarzania, w możliwym zakresie, różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym, • tworzenia podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w sferze dostępu do ograniczonych zasobów środowiska i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń, • usprawniania procesów podejmowania decyzji dotyczących środowiska, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, w tym stymulowania udziału społecznego w tych procesach, • dążenia do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa ekologicznego poszczególnym jednostkom i grupom społecznym (tworzenia warunków sprzyjających zdrowiu fizycznemu, psychicznemu i społecznemu, w tym poprzez kultywowanie więzi lokalnych). 	+	Działania zostały ujęte w Strategii bezpośrednio pośrednio poprzez większość celów operacyjnych Strategii powiatu
3	<i>Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014</i>		
	Dojście do systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju, w którym w pełni realizowane są zasady gospodarki odpadami, a w szczególności zasada postępowania z odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, czyli po pierwsze zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie kolejno: przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku (czyli wykorzystanie odpadów), unieszkodliwienie, przy czym najmniej pożądanym sposobem ich zagospodarowania jest składowanie	+	Uwzględnione w ramach działań w ramach celu operacyjnego „Racjonalna gospodarka odpadami, w szczególności niebezpiecznymi”.
4	<i>Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.</i>		
	CEL 1. ZRÓWNOWAŻONE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI ŚRODOWISKA: 1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin, 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody, 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna, 1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią.	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cel „Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”

	<p>CEL 2. ZAPEWNIENIE GOSPODARCE KRAJOWEJ BEZPIECZNEGO I KONKURENCYJNEGO ZAOPATRZENIA W ENERGIĘ: 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii, 2.2. Poprawa efektywności energetycznej, 2.3. Zapewnienie bezpieczeństwa dostaw importowanych surowców energetycznych, 2.4. Modernizacja sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowania do wprowadzenia energetyki jądrowej, 2.5. Rozwój konkurencji na rynkach paliw i energii oraz umacnianie pozycji odbiorcy, 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii, 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich, 2.8. Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne.</p> <p>CEL 3. POPRAWA STANU ŚRODOWISKA: 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki, 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne, 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki, 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych, 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy</p>		
5	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - AKPOŚK 2010		
	Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cel „Sprawnie działający system nadzoru nad przestrzeganiem przepisów z zakresu ochrony środowiska”
6	Polityka Energetyczna Polski		
	Brak jasno zdefiniowanego celu głównego. Podstawowe kierunki: Poprawa efektywności energetycznej, Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii, Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej, Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw, Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii, Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cel „Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”
7	Polityka Klimatyczna Polski: Strategie redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020		
	Cel strategiczny: włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego poprzez wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w zakresie poprawy wykorzystania energii, zwiększania zasobów leśnych i glebowych kraju, racjonalizacji wykorzystania surowców i produktów przemysłu oraz racjonalizacji zagospodarowania odpadów, w sposób zapewniający osiągnięcie maksymalnych, długoterminowych korzyści gospodarczych, społecznych i politycznych.	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cel „Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”
8	Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej		
	Strategia wskazuje na konieczność: Rozpoznania i monitorowania stanu różnorodności biologicznej oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń, Skutecznego usunięcia lub ograniczania pojawiających się zagrożeń różnorodności biologicznej, Zachowania i/lub wzbogacenia istniejących oraz odtworzenia utraconych elementów, Różnorodności biologicznej.	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cele „Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu” oraz „Zadawalający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców”

9	Program „Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych”		
	Cel: zatrzymywanie lub spowalnianie spływu wód w obrębie małych zlewni przy jednoczesnym zachowaniu i wspieraniu rozwoju krajobrazu naturalnego.	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cel „Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu”
10	Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032		
	Cel 1. Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest; Cel 2. Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju; Cel 3. Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.	+	Uwzględnione w ramach działań w ramach celu operacyjnego „Racjonalna gospodarka odpadami, w szczególności niebezpiecznymi”. Zadania: Kontynuacja programu wsparcia finansowego przy wymianie pokryć dachowych z eternitu, Usuwanie azbestu z własności prywatnych, Usuwanie azbestu z obiektów użyteczności publicznej.
11	Krajowy Program Zwiększania Lesistości		
	Cel – zwiększanie lesistości makroregionu, wzmacnianie istniejących makroprzestrzennych struktur ekologiczno-fizjograficznych, w tym powiększanie i regulowanie granicy dużych kompleksów leśnych, łączenie małych i średnich powierzchni zalesionych w jeden obszar oraz tworzenie między nimi powiązań ekologicznych.	+	Działania zostały ujęte w Strategii bezpośrednio poprzez cel: Osiągnięcie wskaźnika lesistości powiatu na poziomie min.25 %
12	Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej		
	Cel główny: Zwiększenie energii ze źródeł odnawialnym w bilansie paliwoenergetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych.	+	Działania zostały ujęte w Strategii bez pośrednio poprzez cel „Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”
13	Polityka Transportowa Państwa na lata 2006 – 2025		
	Cel 1. Poprawa dostępności transportowej i jakości transportu jako czynnik poprawy warunków życia i usuwania barier rozwojowych gospodarki. Cel 2: Wspieranie konkurencyjności gospodarki polskiej jako kluczowy instrument rozwoju gospodarczego. Cel 3: Poprawa efektywności funkcjonowania systemu transportowego. Cel 4: Integracja systemu transportowego – w układzie gałęziowym i terytorialnym. Cel 5: Poprawa bezpieczeństwa prowadząca do radykalnej redukcji liczby wypadków i ograniczenia ich skutków (zabici, ranni) oraz – w rozumieniu społecznym – do poprawy bezpieczeństwa osobistego użytkowników transportu i ochrony ładunków. Cel 6: Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko i warunki życia.	+	Działania zostały ujęte w Strategii bezpośrednio poprzez cel III.1.1 „Poprawa jakości dróg i komunikacji”
14	Narodowa strategia gospodarowania wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)		
	Celem nadrzędnym NSGW jest kształtowanie rozwiązań prawnych, organizacyjnych, finansowych i technicznych w gospodarowaniu wodami, zapewniających trwałą i zrównoważony społeczno-gospodarczy rozwój kraju, z uwzględnieniem przewidywanych zmian klimatu. Cel strategiczny I - osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów.	+	Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cele „Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu”, „Sprawnie działający system nadzoru nad przestrzeganiem przepisów z zakresu ochrony środowiska”, „Wypracowanie

	<p>Cel strategiczny II - zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia wodę do picia i dla celów sanitacji.</p> <p>Cel strategiczny III - zaspokojenie społecznie i ekonomiczne uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki.</p> <p>Cel strategiczny IV - podniesienie skuteczności ochrony ludności i gospodarki w sytuacjach kryzysowych.</p>		<p>spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”, „Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Nowe Miasto Lubawskie i Biskupiec” , „Zadawalający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców”</p>
PROGRAMY O CHARAKTERZE LOKALNYM			
1	<i>Program ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018</i>		
	<p>Cel Programu: „Ochrona zasobów naturalnych, poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego”. Cel ten realizowany będzie poprzez trzy główne kierunki działań:</p> <p>I. Doskonalenie działań systemowych,</p> <p>II. Zapewnienie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych,</p> <p>III. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego</p>	+	<p>Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cele „Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu”, „Sprawnie działający system nadzoru nad przestrzeganiem przepisów z zakresu ochrony środowiska”, „Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”, „Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Nowe Miasto Lubawskie i Biskupiec”</p>
2	<i>Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025</i>		
	<p>Cel główny Strategii: ”Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy”, realizowane będą przez 3 cele strategiczne:</p> <p>Wzrost konkurencyjności gospodarki,</p> <p>Wzrost aktywności społecznej (w tym cel operacyjny: „Poprawa jakości i ochrona środowiska”),</p> <p>Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych (w tym cel operacyjny: „Monitoring środowiska”)</p>	+	<p>Działania zostały ujęte w Strategii bezpośrednio poprzez większość celów operacyjnych Strategii powiatu</p>
3	<i>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (PZP WW-M)</i>		
	<p>Cel nadrzędny: „Ukształtowanie rozwoju przestrzennego województwa tak, by było to atrakcyjne, przyjazne i wyjątkowe miejsce zamieszkania, wypoczynku oraz rozwoju społeczno-gospodarczego w kraju i Europie.</p> <p>Cele generalne: Kształtowanie struktur przestrzennych województwa zapewniających spójność regionu i likwidację dysproporcji rozwoju społeczno-gospodarczego, uwzględniających zasady zrównoważonego rozwoju, Podnoszenie konkurencyjności, innowacyjności i atrakcyjności regionu, Ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, Podnoszenie bezpieczeństwa państwa</p>	+	<p>Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cel „Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Nowe Miasto Lubawskie i Biskupiec”</p>
4	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020</i>		
	<p>W ramach RPO WiM 2014-2020 określono następujące cele tematyczne i priorytety odnoszące się do środowiska naturalnego:</p> <p>4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach: 4.1. Promowanie produkcji i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, 4.2. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach, 4.3. Wspieranie</p>	+	<p>Działania zostały ujęte w Strategii pośrednio poprzez cele „Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu”, „Sprawnie działający system nadzoru nad przestrzeganiem przepisów z zakresu ochrony środowiska”, „Wypracowanie spójnej koncepcji</p>

	<p>efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym, 4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających działanie łagodzące na zmiany klimatu, 4.7. Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe. 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem: 5.2. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i stworzenie systemów zarządzania klęskami i katastrofami. 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami: 6.1. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie, 6.2. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie, 6.3. Zachowanie, ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę. 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej: 7.3. Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej, 7.4. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowaniu działań służących zmniejszeniu hałasu</p>		<p>rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”, „Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Nowe Miasto Lubawskie i Biskupiec”, „Zadawalający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców”</p>
5	Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami (WPGO)		
	<p>Cele główne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB, 2. zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska, 3. zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów, 4. wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów, 5. współpraca z ministrem właściwym do spraw środowiska przy prowadzeniu bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami (BDO), 6. minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych przy jednoczesnym zwiększaniu ilości tych odpadów poddawanych procesom odzysku, 	+	<p>Uwzględnione w ramach działań w ramach celu operacyjnego „Racjonalna gospodarka odpadami, w szczególności niebezpiecznymi” oraz „Sprawnie działający system nadzoru nad przestrzeganiem przepisów z zakresu ochrony środowiska”</p>

	7. rozwój systemu zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, z uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych		
6	Program Ekonergytyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego Na Lata 2005-2010		
	Cel 1 – Racjonalne użytkowanie energii. Cel 2 – Udział energii odnawialnej w ogólnym bilansie energii pierwotnej na poziomie co najmniej 9% w 2010 r. Cel 3 – Czyste powietrze	+	Działania zostały ujęte w Strategii bez pośrednio poprzez cel „Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni”
7	Wojewódzki Program Zwiększenia Lesistości na Lata 2001 – 2010		
	Cel strategiczny – Zalesienia elementem zrównoważonego rozwoju województwa. Cel główny – Zalesienia elementem zrównoważonego rozwoju województwa	+	Działania zostały ujęte w Strategii bezpośrednio poprzez cel: „Osiągnięcie wskaźnika lesistości powiatu na poziomie min.25 %”
8	Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim		
	Nadrzędny cel strategiczny: Turystyka wiodącą dziedziną gospodarki Warmii i Mazur Priorytet 1. rozwój regionalnych produktów turystycznych Priorytet 2. skuteczna promocja produktów turystycznych Priorytet 3. rozwój aktywności społecznej i kadr oraz branżowych struktur organizacyjnych	+	Działania zostały ujęte w Strategii bezpośrednio poprzez cel: „Aktywizacja działań na rzecz promocji różnych form turystyki i agroturystyki w powiecie oraz efektywne wykorzystanie infrastruktury turystycznej powiatu”
	Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow		
	Założenia: stworzenie warunków przeprowadzenia procesu rewitalizacji, ochrona dziedzictwa kulturowego, poprawa jakości środowiska naturalnego, wzmocnienie lokalnej gospodarki, rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej, renowacja i modernizacja substancji budowlanej oraz wzmocnienie funkcji mieszkaniowej, poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury, poprawa infrastruktury socjalnej, tworzenie i wspieranie sieci społecznych.	+	Działania zostały ujęte w Strategii w celu strategicznym „Rozwój infrastruktury powiatu tak, aby zabezpieczała ona potrzeby mieszkańców powiatu i turystów”, cel operacyjny III.1.4 „Rozbudowa i dostosowanie infrastruktury do potrzeb mieszkańców powiatu i turystów.”

IV. OCENA ZAGROŻEŃ I STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU DOKUMENTU

Powiat nowomiejski położony jest w południowo – zachodniej części województwa warmińsko – mazurskiego i obejmuje miasto Nowe Miasto Lubawskie oraz cztery gminy wiejskie: Biskupiec, Grodziczno, Kurzętnik i Nowe Miasto Lubawskie, w skład których wchodzi 77 sołectw (82 miejscowości).

Ryc. 1. Powiat nowomiejski na tle województwa warmińsko-mazurskiego

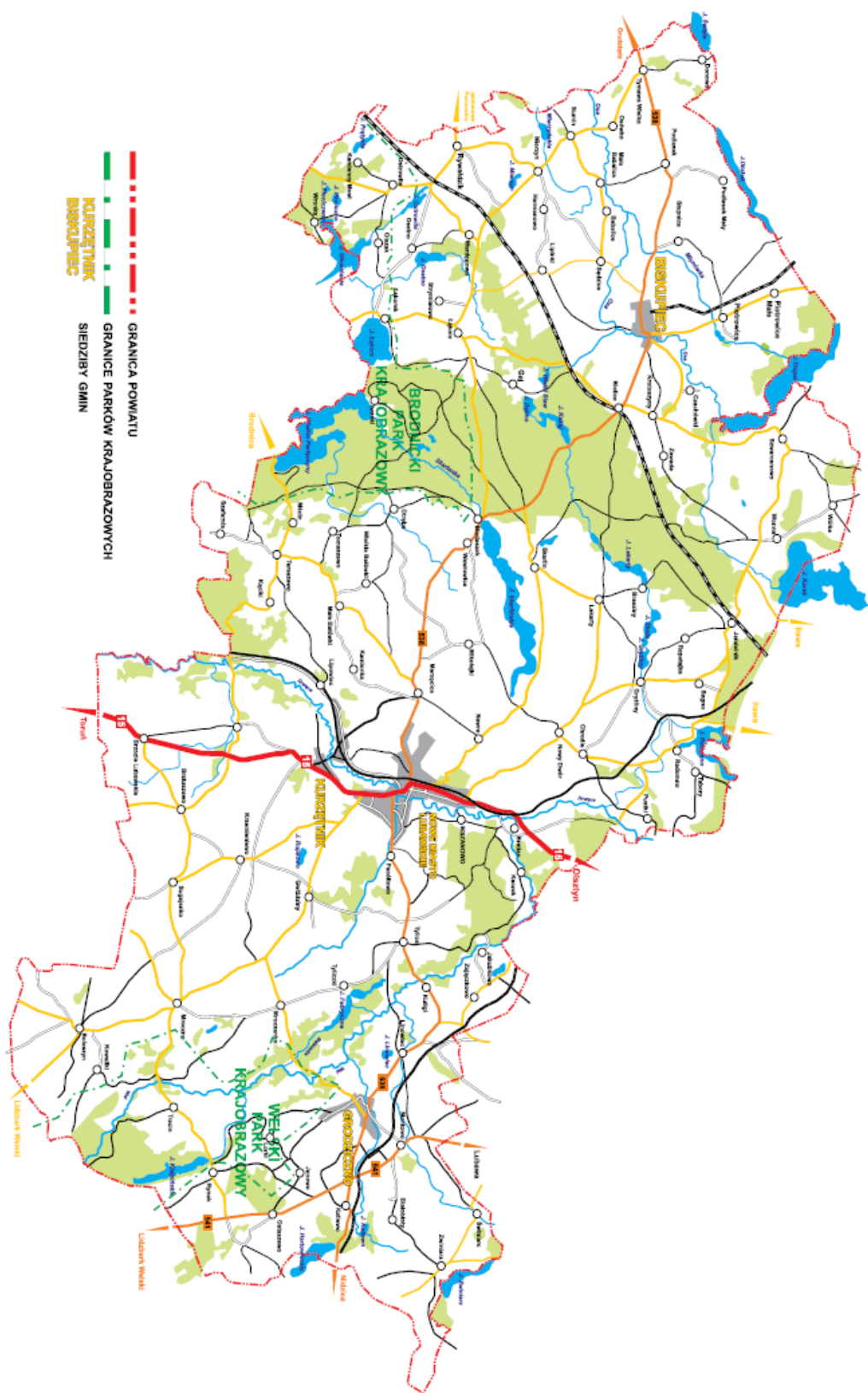
Źródło: <http://www.powiat-nowomiejski.pl>

Wprawdzie historycznie teren ten pokrywa się w dużej mierze z obszarem ziemi lubawskiej, lecz geograficznie przynależy do wielu krain, położony jest na ich styku. Według podziału Polski na krainy fizyczno-geograficzne leży na pograniczu czterech jednostek: Pojezierza Chełmińskiego, Pojezierza Iławskiego, Garbu Lubawskiego i Pojezierza Dobrzyńskiego. W tym jednak tkwi źródło potencjału przyrodniczego tych terenów, przyczyna ich niezmiernie ciekawego zróżnicowania.

Powiat ma charakter typowo rolniczy. Użytki rolne zajmują większą część powierzchni powiatu – blisko 70%, w tym grunty orne prawie 60%. Dużo jest także łąk i pastwisk. Ich udział sięga 10%. Lesistość powiatu wynosi aktualnie ok. 23%. Jest to wartość znacznie niższa od średniej krajowej. Udział gruntów pokrytych wodami jest większy od średniej dla kraju, lecz zdecydowanie niższy, niż w pozostałej części województwa. Wynosi (nie licząc gminy miejskiej) od 1,3% w gminie Grodziczno do 4,4% w gminie Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie (średnia dla województwa 5,73%). Nieużytki, grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują zaledwie kilka procent ogólnej powierzchni powiatu.

Rzeźba terenu jest bardzo zróżnicowana, dominuje krajobraz pagórkowaty, poprzecinany dolinami rzecznyymi, rynnami i nieckami jezior, terenami podmokłymi. Są to cechy typowego krajobrazu młodo glacialnego, wyniku działalności ostatniego zlodowacenia.

Mapa powiatu

Ryc. 2. Mapa powiatu nowomiejskiego

Źródło: Puwalski K.: „Przyroda Powiatu Nowomiejskiego” – wydanie II Nowe Miasto Lubawskie 2007 r.

Sieć hydrograficzna jest bogata. Osią powiatu jest rzeka Drwęca, która jest najdłuższym (207 km) prawym dopływem Wisły w północnej Polsce. Największym dopływem w dorzeczu Drwęcy jest z kolei rzeka Wel. Na terenie powiatu płyną także: Osa, Młynówka, Groblica, Skarlanka oraz liczne strumyki. Obok sieci rzecznej ważnym elementem hydrograficznym okolic Nowego Miasta Lubawskiego są jeziora. Jest ich łącznie 60, a największym z nich jest jezioro Wielkie Partęczyny (powierzchnia 323,9 ha).

Tab. 2. Zestawienie powierzchni zajętych pod wody powierzchniowe na terenie poszczególnych gmin

gmina	powierzchnia gmin w ha	ogólna pow. wszystkich wód w ha	udział w wodach powiatu w %	udział wód w pow. gmin w %
Gmina Biskupiec	24 058	853,66	37,67	3,55
Gmina Grodziczno	15 364	257,40	11,36	1,67
Gmina Kurzętnik	14 861	455,84	20,12	3,07
Gmina Nowe Miasto Lubawskie	13 789	681,47	30,07	4,94
Miasto Nowe Miasto Lubawskie	1 136	17,53	0,77	1,54
POWIAT OGÓLEM	69 208	2 265,90	~ 100	3,27

gmina	wody płynące w ha	wody stojące w ha	wody pod stawami w ha	wody w rowach i inne w ha
Gmina Biskupiec	758,10	18,41	0,75	76,40
Gmina Grodziczno	159,29	32,27	28,70	37,14
Gmina Kurzętnik	410,10	2,77	—	42,97
Gmina Nowe Miasto Lubawskie	512,77	97,93	40,70	30,07
Miasto Nowe Miasto Lubawskie	15,58	—	—	1,95
POWIAT OGÓLEM	1 855,84	156,38	70,15	188,53

Źródło: Dane z ewidencji gruntów (UWAGA: mogą odbiegać od aktualnego stanu faktycznego na gruncie)

Jednolite Części Wód Powierzchniowych na terenie Powiatu Nowomiejskiego, zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły został uchwalony uchwałą Rady Ministrów z dnia 22.02.2011 r. – (M.P. z dn. 21.06.2011 r., Nr 49, poz. 549):

Zlewnia Rzeki Drwęcy

rzeka Drwęca:

Europejski kod JCWP: PLRW2002028779,

Nazwa JCWP: Drwęca od jeziora Drwęckiego do Brodniczki,

rzeka Wel:

Europejski kod JCWP: PLRW200202869,

Nazwa JCWP: Wel od dopływu spod Mroczna do ujścia,

rzeka Mroczanka:

Europejski kod JCWP: PLRW2001728669,

Nazwa JCWP: Dopływ spod Mroczna (Mroczanka),

rzeka Wel:

Europejski kod JCWP: PLRW2001928659,

Nazwa JCWP: Wel od dopływu z Miłostajek do dopływu spod Mroczna,

rzeka Struga Rynek:

Europejski kod JCWP: PLRW2001728672,

Nazwa JCWP: Dopływ z jeziora Kiełpińskiego,

rzeka Struga Wólka (Prątniczka):

Europejski kod JCWP: PLRW2001728689,

Nazwa JCWP: Wólka,

rzeka Groblica:

Europejski kod JCWP: PLRW2001728712,

Nazwa JCWP: Groblica,

rzeka Dopływ z Nielbarku (Struga Krzemieniewska):

Europejski kod JCWP: PLRW2001728714,

Nazwa JCWP: Dopływ z Nielbarku,

Rzeka Struga (Radomka):

Europejski kod JCWP: PLRW20017285929,

Nazwa JCWP: Struga,

rzeka Kotlewska Struga z jeziorem Hartowieckim:

Europejski kod JCWP: PLRW20018286769,

Nazwa JCWP: Kotlewska Struga z jeziorem Hartowieckim,

rzeka Skarlanka:

Europejski kod JCWP: PLRW20025287699,

Nazwa JCWP: Skarlanka,

jezioro Radomno:

Europejski kod JCWP: PLLW20133,

Nazwa JCWP: Radomno,

Scalona część wód: DW0303,

jezioro Skarlińskie:

Europejski kod JCWP: PLLW20174,

Nazwa JCWP: Skarlińskie,

jezioro Zwiniarz:

Europejski kod JCWP: PLLW20154,

Nazwa JCWP: Zwiniarz,

jezioro Łąkorz (Łąkorek):

Europejski kod JCWP: PLLW20179,

Nazwa JCWP: Łąkorz (Łąkorek),

jezioro Głowińskie:

Europejski kod JCWP: PLLW20178,

Nazwa JCWP: Głowińskie,

jezioro Wielkie Partęczyny:

Europejski kod JCWP: PLLW20175,

Nazwa JCWP: Wielkie Partęczyny,

jezioro Hartowieckie:

Europejski kod JCWP: PLLW20151,

Nazwa JCWP: Hartowieckie,

jeziora Kiełpińskie (w zlewni rzeki Wel):

Europejski kod JCWP: PLLW20150,

Nazwa JCWP: Kiełpińskie (w zlewni rzeki Wel),

Zlewnia Rzeki Osy

rzeka Osa:

Europejski kod JCWP: PLRW2002529639,

Nazwa JCWP: Osa do wypływu z jeziora Trupel bez Osówki,

rzeki Osa:

Europejski kod JCWP: PLRW20019296559,

Nazwa JCWP: Osa do wypływu z jeziora Trupel do wpływu do jeziora Płowęż,

rzeka Kakaj (Laka):

Europejski kod JCWP: PLRW20017296529,

Nazwa JCWP: Kakaj,

rzeka Młynówka (Młynówka Piotrowicka):

Europejski kod JCWP: PLRW200236532,

Nazwa JCWP: Młynówka,

rzeka Dopływ z jeziora Goryńskiego (Babka) i z jeziora Dłużek:

Europejski kod JCWP: PLRW20017296549,

Nazwa JCWP: Dopływ z jeziora Goryńskiego i z jeziora Dłużek,

rzeka Dopływ z jeziora Mierzyńskiego (Struga Mierzyńska):

Europejski kod JCWP: PLRW20023296552,

Nazwa JCWP: Młynówka,

rzeka Dopływ z jeziora Prątynia (Kamienny Most):

Europejski kod JCWP: PLRW20023296572,

jezioro Karaś:

Europejski kod JCWP: PLLW20575,

Nazwa JCWP: Karaś,

jezioro Trupel (Szwarcenowo):

Europejski kod JCWP: PLLW20574,

Nazwa JCWP: Trupel (Szwarcenowo),

jezioro Dłużek (Dłużyce w zlewni rzeki Osy):

Europejski kod JCWP: PLLW20585,

Nazwa JCWP: Dłużek (Dłużyce w zlewni rzeki Osy),

Największe zagrożenia dla stanu jakości wód powierzchniowych stanowi działalność człowieka w środowisku, główne presje to:

- pobór wody,
- wprowadzanie ścieków komunalnych i przemysłowych oraz wód pochłodniczych i kopalnianych,
- zanieczyszczenia obszarowe,
- zmiany hydro-morfometryczne (regulacje rzek, ochrona przeciwpowodziowa).

Głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są ścieki odprowadzane zrzutami punktowymi z zakładów komunalnych i przemysłowych. Nie bez znaczenia pozostają spływy powierzchniowe z obszarów rolniczych a także utwardzonych powierzchni na terenach miejskich i przemysłowych. Trudnym do zmierzenia źródłem zanieczyszczenia wód są wcześniej wspomniane niekontrolowane spływy powierzchniowe z obszarów rolnych, w tym chemizowanych i nawożonych (znaczne ilości zanieczyszczeń mineralnych: nawozy mineralne, pestycydy, nawozy organiczne, w szczególności azotany). Pomimo, że ilość wywożonej na użytki rolne gnojowicy w ostatnich latach znacznie zmalała - ze względu na spadek pogłowia zwierząt, stanowi ona nadal lokalną uciążliwość dla środowiska. Zmalała również, głównie ze względów ekonomicznych, ilość zużywanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Czynniki te wpływają na zmniejszenie niekorzystnego wpływu rolnictwa na stan czystości wód. Wody powierzchniowe są także odbiornikiem często nieoczyszczonych wód opadowych.

Powiat Nowomiejski znajduje się w obszarze JCWPd 40 (Jednolita Część Wód Podziemnych), Region: Dolnej Wisły, Powierzchnia: 7 539,5 km². Obszar JCWPd 40 obejmuje zlewnie Drwęcy i Osy. Z uwagi na rozległość JCWPd obejmuje on różne jednostki morfologiczne i hydrogeologiczne. W związku z tym występowanie wód podziemnych i warunki hydrogeologiczne są także zróżnicowane. System wodonośny jest wielopiętrowy; obok poziomów międzymorenowych obecne są również warstwy wodonośne miocenu, oligocenu i paleocenu. W południowo-zachodniej części obszary wody podziemnej występują również w osadach kredy. Główne obszary zasilania systemu wodonośnego znajdują się w północnej i wschodniej części JCWPd. GZWP (Główne Zbiorniki Wód Podziemnych) występujące w obrębie JCWPd: 129, 131, 141, 210, 214 i 215.

Wody podziemne występują do głębokości 200 - 500 m. Eksploatacja wód podziemnych do picia i na potrzeby gospodarcze na obszarze powiatu bazuje głównie na czwartorzędowym i trzeciorzędowym piętrze wodonośnym, sięgającym głębokości kilkudziesięciu metrów. Wodę podziemną ujmuje się głównie do celów pitnych tj. zaopatrzenia ujęć komunalnych miast i wsi. Zasoby wodne poziomu czwartorzędowego (plejstocenijski poziom wodonośny) w zdecydowanej większości zlokalizowane są w piaskach, żwirach rzecznych i wodnolodowcowych. Wody te mają układ piętrowy, występują generalnie w jednym lub 2÷3 poziomach. Czwartorzędowe struktury wodonośne zasilane są przez wody głębokiego krążenia, infiltrowane z terenów przyległych obszarów wysoczyznowych i w znacznie mniejszym stopniu wody powierzchniowe. W utworach trzeciorzędowych występują generalnie dwa poziomy wodonośne: oligocenijski i mioceński. Tworzą je ilaste utwory pliocenu oraz mioceńskie piaski drobno i średnioziarniste.

Wody gruntowe swym charakterem i głębokością występowania odzwierciedlają cechy konfiguracyjne terenu oraz budowę geologiczną jego podłoża. W efekcie na znacznym obszarze powiatu występują płytko (ca 1÷2 m p.p.t.).

W powiecie nie stwierdza się deficytu wody pitnej. Jakość zwykłych wód podziemnych na obszarze powiatu jest dość dobra i charakteryzuje się mineralizacją wodorowęglanowo-wapniową. Podwyższone wartości niektórych wskaźników powodujące zaklasyfikowanie wody do niższej klasy, spowodowane są przyczynami naturalnymi i nie wynikają z dopływu zanieczyszczeń. Pod względem warunków wody do picia z utworów czwartorzędowych charakteryzują się podwyższoną i wysoką zawartością związków żelaza i manganu, które dają się łatwo uzdatniać do wymogów określonych dla wód do spożycia. Większy problem stanowią studnie, z których ok. 30% charakteryzuje się złym stanem sanitarnym, tzn. ich wody nie nadają się do użytku z powodu podwyższonej wartości azotanów, azotynów i fosforanów (najczęściej wynik nieszczelności szamb). *Prawo ochrony środowiska* w art. 98 stanowi, że wody podziemne i obszary ich zasilania podlegają ochronie polegającej na zmniejszeniu ryzyka zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszary ich zasilania oraz utrzymywaniu równowagi zasobów tych wód. W tych celach tworzone są między innymi obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych, na zasadach określonych *Prawem wodnym*.

Wszystkie eksploatowane na terenie powiatu nowomiejskiego ujęcia wody podziemnej posiadają wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej ujęcia.

Wody podziemne należące do zasobów naturalnych, coraz bardziej zagrożone są zanieczyszczeniami z powierzchni ziemi. Konieczna jest ich szczególna ochrona, jako zasobów nieodnawialnych. Niezbędna jest ochrona znacznych obszarów, pod którymi znajdują się Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Źródła zanieczyszczeń stanowią naturalne, samoczynne i skoncentrowane wypływy wód podziemnych na powierzchnie ziemi. Pojawiają się w miejscach, gdzie powierzchnia terenu przecina warstwę wodonośną lub statyczne zwierciadło wody podziemnej. Najczęściej wody podziemne zanieczyszczone są lokalnie lub na większych obszarach różnymi substancjami chemicznymi, głównie są to azotany, fosforany, chlorki, siarczany i bardzo często substancje ropopochodne. Zanieczyszczenia siarczanami występują przede wszystkim na terenach uprzemysłowionych, azotanami i fosforanami na terenach rolniczych, są one także przyczyną degradacji zbiorników wodnych. Najpowszechniej występującymi przyczynami zanieczyszczeń wód podziemnych są wycieki z niez izolowanych wysypisk odpadów, z baz paliwowych i stacji sprzedaży paliw do pojazdów samochodowych. Zagrożeniem dla jakości wód podziemnych stanowi nieczynne lub niewłaściwie zabezpieczone studnie wiercone. Są one źródłem bakteriologicznego skażenia warstwy wodonośnej. Również niedostateczny zakres prowadzenia prac melioracyjnych prowadzi do strat powodowanych przez wody płynące. Pozytywnym zjawiskiem jest budowa stawów rybnych, które wywierają korzystny wpływ na lokalną retencję wód powierzchniowych.

Stan jakości powietrza w powiecie nowomiejskim można ocenić jako bardzo dobry. Na poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu mają wpływ: wielkość napływowej i lokalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, warunki klimatyczne i topografia terenu.

Powiat nowomiejski charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu i warunkami klimatycznymi, co ma istotny wpływ na rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń. Powiat, podobnie jak województwo, znajduje się pod wpływem klimatu umiarkowanego i w dużej mierze uwarunkowanego wpływami mas powietrza polarno – morskiego. Sprzyja to napływowi zanieczyszczeń z dalszych odległości, w tym z terenów uprzemysłowionych.

Na stan czystości powietrza powiatu nowomiejskiego rzutują punktowe źródła emisji zanieczyszczeń. Emisja punktowa, występuje w bardzo małym stopniu, a to z powodu niewielu zakładów i kotłowni na terenie powiatu. Wielkość emisji ze źródeł liniowych (komunikacyjnych) szacowanych na podstawie informacji o natężeniu ruchu drogowego jest różna w zależności od kategorii dróg i ilości pojazdów na tych drogach. Ponieważ ruch pojazdów na omawianym obszarze nie jest duży wyłączając drogę krajową nr 15 i drogi wojewódzkie, zanieczyszczenia na pozostałym obszarze są niewielkie. Teren powiatu należy do jednego z regionów o niższym poziomie zanieczyszczeń w województwie.

Na terenie powiatu brak jest większych zakładów przemysłowych, emitujących pyły, czy też szkodliwe związki węgla i siarki

Największy udział w zanieczyszczeniach mają substancje pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw. Należy do nich dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły. Pozostałe zanieczyszczenia emitowane z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie powiatu wynikają z rodzaju produkcji i stosowanej technologii. Wśród najczęściej występujących zanieczyszczeń technologicznych są: węglowodory alifatyczne, aromatyczne, benzyna, alkohole alifatyczne, węglowodory pierścieniowe, kwas octowy, butanol, ketony, formaldehyd, ksylen, amoniak oraz w mniejszej ilości inne zanieczyszczenia związane ze specyfiką produkcji zakładów. Ważnym zagadnieniami są: emisja zanieczyszczeń ze środków transportu samochodowego oraz emisja pochodząca z ogrzewania indywidualnych domostw. Szacuje się, że wielkość tych emisji wykazuje tendencję rosnącą, zwłaszcza jeżeli chodzi o emisję komunikacyjną.

Standardy oceny jakości powietrza określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031).

Powiat nowomiejski należy do strefy nierzadko-działdowskiej oceny jakości powietrza. Jakość powietrza na terenie powiatu nowomiejskiego, w świetle badań przeprowadzonych do Raportu o Stanie Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2013 i 2014 roku jest zadawalająca i ulega stałej poprawie. W ocenie uwzględniono następujące substancje: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, ołów, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM10, arsen, kadm, nikiel i benzo/a/piren dla kryteriów ochrony zdrowia, dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon dla kryteriów ochrony roślin.

Do klasyfikacji wykorzystano dane pomiarowe Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Wojewódzkiej i Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych oraz Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, a także metody inne niż pomiarowe. W przypadku SO₂ i pyłu widoczny jest wyraźny sezonowy rozkład stężeń w roku kalendarzowym – wyższe wartości odnotowano w sezonie zimowym (grzewczym). Prowadzony na terenie powiatu monitoring jakości powietrza wykazuje, że jakość powietrza ulega stałej poprawie. Uzyskane wyniki w horyzoncie kilkuletnim wykazują wprawdzie niewielki, ale stały spadek stężeń dwutlenku siarki i pyłu. Powiat nowomiejski należy do obszarów o średnim poziomie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Jest to wynik zrealizowanych przedsięwzięć proekologicznych, zwłaszcza przez sektor energetyczny.

Ze względu na niski poziom substancji w powietrzu zakwalifikowano strefę nierzadko-działdowską do strefy o klasie A, gdzie głównym celem działań jest utrzymanie jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.

Istotne znaczenie ma niekontrolowana emisja z samochodów, głównie NO_x i metali ciężkich. Badania wykazały, że nasze pojazdy rzadko mieszczą się w obowiązujących normach emisji (3,5% CO). Udział zanieczyszczeń komunikacyjnych to ok. 25% tlenków azotu i węgla i metali toksycznych. Zanieczyszczenia transgraniczne (pyły przenoszone na duże odległości z wysokich emitorów) również mają tu swój udział. Znaczący na terenach miejskich

i zabudowanych jest udział emisji wtórnej z powierzchni dróg, utwardzonych placów itp. Bardzo istotnym elementem, wpływającym na wielkość tej emisji są warunki meteorologiczne (największa w okresach długotrwałej suszy).

Poważnymi źródłami zanieczyszczeń do powietrza są procesy technologiczne, kotłownie węglowe, kotłownie na biomasę, kotły utylizacyjne, które nie posiadają urządzeń redukujących emisję, kotły olejowe, spalarnia odpadów medycznych oraz obrót substancjami zubożającymi warstwę ozonową (kontrolowanymi), dużej ilości palenisk domowych opalanych często gorszej jakości węglem.

Zróżnicowanie i urozmaicenie, czyli bioróżnorodność, przyjmowane jest powszechnie za miernik wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Pod tym względem walory przyrodnicze powiatu należy ocenić bardzo wysoko.

Szata roślinna zwraca uwagę zwłaszcza wyraźnie zaznaczającymi się w krajobrazie terenami leśnymi. Pod tym względem powiat nowomiejski, podobnie jak reszta województwa warmińsko-mazurskiego, uznawany jest za bardzo interesujący. Lesistość powiatu jest co prawda stosunkowo niska, mniejsza od średniej wojewódzkiej – wynosi ok. 23%, lecz drzewostany są w dobrej kondycji i reprezentują szeroką gamę typów siedliskowych, jak przykładowo cenne łągi i grądy. Najcenniejszą szatą roślinną dysponuje niewątpliwie dolina Welu, gdzie w wielu miejscach zachowała ona walory zbiorowisk naturalnych. Występują unikatowe fitocenozy: fragmenty grądów z bukciem, brzeziny bagienne, łągi źródliskowe, mszyste zbiorowiska nisko- i przejściowotorfowiskowe. Pośród roślin występuje wiele gatunków chronionych, w tym: pomocnik baldaszkowaty, turówka niska, bażyna czarna, widłak jałowcowaty, goździsty i spłaszczony, skrzyp olbrzymi, pluskwica europejska. Licznie występują gatunki z rodziny storczykowatych – będące pod ścisłą ochroną – jak lipiennik Loesela, kruszczyk błotny i szerokolistny, gnieźnik leśny, storczyk szerokolistny, krwisty i Fuchsa, listera jajowata i sercowata, wyblin jednolistny. Z reliktowych gatunków swoje stanowiska mają tam arnika górską i gwiazdnica grubolistna. Spośród grupy rzadko spotykanych gatunków w dolinie Welu rosną: ciemiężyk białokwiatowy, dziurawiec skąpolistny, borówka bagienna, narecznica grubolistna, rutewka orlikolistna. Występowanie porostu brodaczki jest wskaźnikiem czystego powietrza. Na pozostałym terenie powiatu występuje jeszcze kilkadziesiąt innych gatunków roślin chronionych, z czego większość to rośliny zielne. Duży udział chronionych gatunków roślin związany jest z torfowiskami i obszarami podmokłymi, dlatego szczególnie ważna jest potrzeba zachowania tych siedlisk. Dobrze zachowane siedliska torfowiskowe znajdują się w dolinie rzeki Skarlanki i bezodpływowych leśnych zagłębieniach. Cenne są też zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej. Ostoją interesujących gatunków są ekosystemy źródliskowe tworzące się w dolinach rzecznych, przy brzegach wysokich rynien jeziornych (np. na północny wschód od jeziora Zwiniarz).

Okolice Nowego Miasta Lubawskiego należą do zoogeograficznej krainy południowo-bałtyckiej. Otwarte przestrzenie, brak zasadniczych przeszkód terenowych sprawiają, że obszar ten posiada dogodne warunki do swobodnego przenikania różnych elementów faunistycznych, co tym samym nie sprzyja wyodrębnianiu się lokalnej, specyficznej fauny. Można stwierdzić, że jest to typowa fauna Niżu Polskiego. Większość zwierząt pospolitych występujących w Polsce, reprezentowanych jest również na tym terenie. Z większych zwierząt występują tu m.in.: łoś, jeleń szlachetny, jeleń sika, daniel, sarna i dzik; z drapieżników: lis, tchórz, jenot, kuna domowa (kamionka) i leśna, gronostaj, łasica oraz

borsuk. Pospolite są zając i królik. Ostatnio notuje się dość liczną obecność bobra. W ciągu ostatnich lat znacznie zwiększyła się też liczebność wydry, mogącej przy tej wielkości populacji powodować straty w rybostanie. Niepożądana jest też nadmierna liczebność bardzo ekspansywnej norki amerykańskiej, również wyrządzającej szkody w rybostanie oraz wśród ptactwa wodno-błotnego. Drobne gryzonie reprezentują m. in. mysz polna, nornica ruda i polnik zwyczajny, z większych wymienić można wiewiórkę, piżmaka i karczownika. Spośród nietoperzy występuje około połowa gatunków notowanych w kraju. Spotykane owadożerne to: jeź europejski, ryjówka aksamitna i malutka, kret, rzęsosek rzeczek. Bogaty jest świat ptaków, występują dość pospolite kaczki: krzyżówka, cyranka, cyraneczka, podgorzałka, tracz nurogęś, płaskonos, czernica, lecz również i rzadziej spotykane: świstun, lodówka, gągoł; gęsi: gęgawa, białoczelnia i zbożowa (na przelotach). Nierzadki jest kormoran i mewy: śmieszka, pospolita i żółtonoga. Ponadto można spotkać: perkozy, sieweczką rzeczną, czajkę, brodzca krwawodziobego, rybitwę czarną, żurawia, zimorodka, łabędzia niemego, bociana białego i czaplę siwą. Na polach i łąkach występują m.in. kuropatwy, bażanty i przepiórki. Z ptaków drapieżnych występują: jastrząb, myszołów, krogulec, pustułka, rybołów, kania ruda i czarna, błotniak stawowy. Zimuje myszołów włochaty. Z sów spotkać można: sowę uszatą, płomykówkę, puszczyka, pójdzkę. Spośród ptaków leśnych licznie reprezentowane są: dzięcioły: czarny, duży, zielony i dzięciołek, a poza tym gil i dziwonia. Do ptaków spotykanych w pobliżu osiedli ludzkich zaliczyć można gołębie: sierpówkę, grzywacza i turkawkę. Największymi osobliwościami ornitofauny są: bocian czarny, nur czarnoszyji, pluszcz, orlik krzykliwy i bielik (dolina Welu i Skarłanki). W dolinach rzecznych występuje zimorodek. Wśród występujących tu gadów najliczniejsze są jaszczurki: zwinka, żyworódka i padalec. Z węży obecne są zaskroniec (dość liczny) i żmija zygzakowata. Płazy mają przedstawicieli w takich gatunkach, jak: kumak nizinny, rzekotka drzewna, grzebiuszka ziemna, ropucha zielona i paskówka, traszka zwyczajna, i mniej liczna grzebieniasta. Występują również pospolite na Nizinie Polskiej gatunki żab i ropuch (żaba jeziorkowa, trawna, śmieszka, ropucha szara). Szczególnym wyróżnikiem wśród spotykanych na terenie powiatu nowomiejskiego zwierząt jest ichtiofauna. Drwęca i Wel, rzeki o stosunkowo czystej wodzie i szybkim biegu, stwarzają warunki do występowania ryb łososiowatych: pstrąga potokowego i troci wędrownej, a także gatunku krytycznie zagrożonego, wg Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt – łososia. W Welu spotykamy rzadkie gatunki ichtiofauny: lipienia, chronionego na podstawie Konwencji Berneńskiej, będące pod ścisłą ochroną gatunkową: strzeblę potokową, głowacza białopłetwego, świnkę i kozę oraz umieszczone w Czerwonej Księdze Zwierząt: piekielnicy oraz należącego do gromady krągloustych minoga strumieniowego. Populacja piekielnicy w Welu jest bardzo silna, prawdopodobnie utrzymuje się na poziomie uważanej za najbardziej znaczącą w kraju, populację tego gatunku w Pasłęce. Prawdopodobne jest występowanie w zespole ichtiofauny rzeki Wel dalszych 2 gatunków chronionych: śliza i piskorza. Poza tym w rzekach i jeziorach powszechnie występują znane ryby: szczupak, okoń, sandacz, jazgarz, płoć, wzdręga, leszcz, krąp, karp, lin, karaś, węgorz, kleń, jaź, miętus, ukleja, słonecznica, ciernik, cierniczek itd. W większych i głębszych jeziorach, np. Skarlińskim i Łąkorcu występują głąbielowate: sieja i sielawa. Spotykana jest też rzadka, chroniona ściśle, różanka. Do notowanych gatunków należy też doliczyć wprowadzone sztucznie do niektórych zbiorników w latach 60. karpia oraz azjatyckie ryby roślinożerne: tołpygę i amura. Ich liczebność w wodach otwartych jest śladowa, co nie jest jednak niepokojące, bo gatunki te obecnie jako obce polskiej ichtiofaunie uważa się za niepożądane. Niewskazane jest przenikanie do rodzimej ichtiofauny gatunków, takich jak pstrąg tęczy – będący najczęściej uciekinierem z hodowli, oraz zawleczony do zbiorników stawowych czebaczka amurski

(*Pseudorasbora parva*) – stwierdzony w rzece Wólce. Fauna bezkręgowców jest bogata i stosunkowo dobrze poznana. Stwierdzono np. 1800 gatunków motyli, tj. ok. 60% gat. Polski. W okolicach Welu występuje nawet unikatowa lepidopterofauna, charakterystyczna dla okolic górskich. Spotykanymi przedstawicielami rzadkiej entomofauny są również chrząszcze: jelonek rogacz, rohatyniec nosorożec i kozioróg dębosz, występujące w dąbrowach. Mięczaki reprezentują, pomijając gatunki znane, zatoczek gładki i przytulik strumieniowy. Stosunkowo często można spotkać ślimaki bezmuszlowe – śliniki i pomrowy.

Powiat nowomiejski jest terenem szeroko objętym prawną ochroną przyrodniczą. Występują prawie wszystkie obszarowe formy, ustanowione przez ustawę o ochronie przyrody. Nie ustanowiono na omawianym terenie jedynie parku narodowego.

Powołano aż 9 rezerwatów przyrody. Na szczególną uwagę zasługują przede wszystkim:

Rzeka Drwęca. Największy w kraju ichtiofaunistyczny rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca” obejmuje swym zasięgiem Drwęcę oraz niektóre z jej dopływów m. in. fragment rzeki Wel wraz z 5 m pasem przybrzeżnym. Zajmuje łączną powierzchnię 1 248 ha. Unikalne w skali Europy warunki ekologiczne, stwarzające możliwość występowania wielu gatunkom ryb, szczególnie wędrownych: łososia, troci wędrownej i certy. Celem ochrony jest zachowanie środowiska wodnego w niezmienionym stanie, a w szczególności ochrona ryb bytujących w tej rzece. Duże znaczenie kładzie się także na ochronę pasa roślinności przybrzeżnej.

Jeziro Karaś, o powierzchni 234,19 ha. Ostoja ptaków wodno-błotnych. Akwen jest ważnym siedliskiem rzadkich gatunków, gdyż ze względu na grząski teren w znacznym stopniu jest niedostępny. Z tych, będących największą rzadkością są to: hełmiatka, świstun, perkoz rdzawoszyi, zausznik, bąk, bączek, wodnik, kropiatka, zielonka oraz ptaki drapieżne: kania czarna i błotniak stawowy. Jedna z nielicznych w Polsce ostoi ptactwa o znaczeniu międzynarodowym. Wpisana na światową listę konwencji RAMSAR 71.

Piekielko nad Welem, zajmujące 26,19 ha. Przełomowy, malowniczy odcinek Welu, z głęboko wciętym, kamienistym dnem i bystrym nurtem. Występuje niemal podgórska rzeźba terenu. Ważny z botanicznego punktu widzenia: występuje naturalna roślinność leśna – grądy zboczowe, wiele chronionych i rzadkich gatunków roślin. Zaobserwować można na kamieniach w nurcie rzeki rzadki krasnorost – *Hildenbrandia rivularis*. Jest to fragment o największej koncentracji fauny reofilnej. Zespół ryb odpowiada tzw. krainie pstrąga. Spotykane są też ptaki typowe dla takich siedlisk m. in. pluszcz i zimorodek.

Warta uwagi jest również „**Wyspa na jeziorze Wielkie Partęczyny**”, która jest miejscem występowania najpiękniejszego krajowego storczyka – obuwika pospolitego oraz rezerwaty torfowiskowe.

Pozostałe rezerwaty przyrody:

torfowiskowe:

Kociołek, o powierzchni 7,02 ha. Naturalne torfowisko przejściowe okalające dystroficzne jezioro, otoczone z kolei kompleksem leśnym. Duże stanowiska bagna zwyczajnego, turzycy bagiennej i torfowej. Występuje też rosiczka okrągłolistna i widłak jałowcowaty.

Łabędź, 13,1 ha. Naturalne torfowisko przejściowe wokół jeziora o bardzo pierwotnym charakterze. Dużą powierzchnię zajmują fitocenozy zespołu turzycy bagiennej i bagnicy torfowej, w północnej Polsce notowane tylko w tym miejscu.

Żurawie Bagno, 5,84 ha. Naturalne torfowisko przejściowe i częściowo wysokie., bez wolnej tafli wody. Liczna populacja rosiczki okrągłolistnej i przygielki białej. Najlepiej w regionie wykształcony mszar kępkowo-dolinkowy. Posiada duże znaczenie jako siedlisko cennej fauny, w tym żurawi, od których wziął nazwę.

leśne:

Bagno Mostki, 35,18 ha. kompleks torfowiska o charakterze przejściowym i miejscowo wysokim, z dominacją zespołu mszaru kępkowo-dolinkowego, z licznym udziałem żurawiny błotnej i wełnianki pochwowatej. Obecny jest też niewielki akwen o charakterze dystroficznym.

Uroczysko Piotrowice: 47,09 ha. Kompleks torfowisk i boru bagiennego z reliktową bażyną czarną. Warte wskazania jest też, ze względu na rzadkość, występowanie zespołu turzycy bagiennego i zespołu wełnianki pochwowatej oraz fitocenozy zespołu jeżogłówki najmniejszej.

W rezerwatach przyrody zabrania się np.:

- 1) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom rezerwatu przyrody;
- 3) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 4) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 5) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzania roślin oraz grzybów;
- 6) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzania, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- 7) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- 8) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- 9) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 10) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 11) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- 12) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 13) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- 14) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- 20) zakłócania ciszy;
- 21) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- 22) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 24) prowadzenia badań naukowych bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

Na obszarze powiatu nowomiejskiego położone są częściowo 2 parki krajobrazowe: Brodnicki i Welski.

Brodnicki Park Krajobrazowy zajmuje powierzchnię 4336 ha. Utworzony w 1985 roku, obejmuje część terenu gmin Biskupiec i Kurzętnik. Osobliwością obszaru są pagórki i wzgórze kemowe oraz liczne, duże rynnowe jeziora m.in. Wielkie Partęczyny (324 ha), Łąkorek (162 ha) i Głowin (131 ha). Znamienną cechą BPK jest występowanie naturalnych zbiorowisk torfowiskowych, szuwarowych i wodnych. Bardzo atrakcyjny szlak turystyczny i kajakowy rzeką Skarlanką. Na terenie parku znajduje się wiele zabytków kultury materialnej, jak np. tradycyjne obiekty budownictwa wiejskiego (Łąkorz) czy budynki sakralne. Siedziba Parku mieści się w Grzmięcy (powiat brodnicki).

Welski Park Krajobrazowy rozciąga się na obszarze 4180 ha. Utworzony w 1995 i rozszerzony w 1996 roku, obejmuje znaczną część gminy Grodziczno. Posiada bardzo wysokie wartości przyrodniczo-krajoznawcze, wyrażające się przebiegiem przez ten obszar granic przyrodniczych, florystycznych, klimatycznych, geologicznych, hydrograficznych i geograficznych. Osobliwością jest szata roślinna, głównie grądy zboczowe, a także unikatowa w skali kraju reofilna ichtiofauna Welu. Niepodważalnym walorem przyrodniczym są duże powierzchnie obszarów torfowiskowo-bagiennych. Siedziba Parku znajduje się w Jeleniu k. Lidzbarka Welskiego (powiat działdowski).

W parku krajobrazowym mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- 9) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 10) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 11) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- 12) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 13) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- 14) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

W parku krajobrazowym zakazuje się niszczenia i uszkodzania obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym wskazanych w planie ochrony dla parku krajobrazowego.

Obszary Chronionego Krajobrazu to tereny chronione ze względu na wartości krajobrazowe, zróżnicowane ekosystemy, występowanie korytarzy ekologicznych, a celem ich tworzenia jest wiązanie terenów poddanych ochronie w systemy oraz zapewnienie możliwości zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie turystyki, wypoczynku i rekreacji. Zajmują niecałe 40% obszaru powiatu nowomiejskiego. Na terenie powiatu nowomiejskiego utworzono 4: Doliny Dolnej Drwęcy, Doliny Rzeki Wel, Buchnowski i Skarliński.

Na obszarze chronionego krajobrazu mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;

Na obszarze chronionego krajobrazu zakazuje się niszczenia i uszkodzenia obiektów o istotnym znaczeniu historycznym i kulturowym.

Pozostałości ekosystemów, które mają znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk mogą być objęte ochroną jako tzw. użytki ekologiczne. Do nich zaliczyć możemy naturalne zbiorniki wodne: oczka, bagienka, kępy drzew i krzewów, torfowiska, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wydmy. W powiecie są to: „Iwanki –Zgniłki”, „Tereszowskie Łąki”, „Łąka nad Drwęcą” i „Nielbark”.

Powołano również tzw. zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: „Las Słupnicki” i „Oz Tymawski”.

Na mocy obowiązujących aktów prawnych ustanowiono 35 pomników przyrody. Za wyjątkiem głazu narzutowego w Kurzętniku są to pojedyncze okazałe drzewa, bądź skupienia drzew.

W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczania gleby;

- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

Znaczna część terenów powiatu nowomiejskiego objęta jest systemem paneuropejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000. Natura 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. Na terenie niewielkiego powiatu nowomiejskiego ochroną w systemie NATURA 2000 jako SOO (Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk) wyznaczono aż 7, co jest chyba ewenementem w skali kraju: Dolina Drwęcy, Jezioro Karaś, Przełomowa Dolina Rzeki Wel, Ostoja Brodnicka, Ostoja Radomno, Ostoja Welska, Dolina Kakaju.

SOO Jezioro Karaś PLH 280003

Teren obszaru naturalnego pokrywa się generalnie z ornitofaunistycznym rezerwatem przyrody „Jezioro Karaś”. 236,3 z 814,8 ha znajduje się w granicach powiatu nowomiejskiego. Jezioro jest zbiornikiem o zaawansowanym procesie starzenia i zanikania, silnie wypłycone. Jego powierzchnia lustra wody z 423,3 ha w 1964 r. spadła pod koniec lat 90-tych do zaledwie 276 ha.

Ochronie podlegają cenne siedliska przyrodnicze – samo jezioro Karaś będące twarowodnym mezotroficznym zbiornikiem z podwodnymi łąkami ramienic *Chara spp.*, ale także rozległe torfowisko przejściowe i trzęsawiska oraz porastające je brzeziny bagienne. Do gatunków chronionych z mocy Dyrektywy Siedliskowej należą: motyl z rodziny modraszkatowatych – czerwończyk nieparek oraz traszka grzebieniasta. Ochronie na tym terenie podlega również 156 stwierdzonych gatunków ptaków, w tym podróżniczek i gęś gęgawa. Karaś stanowi ważne miejsce gromadzące ptactwo w czasie przelotów wiosennych i jesiennych oraz teren gromadzenia się łabędzi niemych na czas pierzenia.

SOO Dolina Drwęcy PLH 280001

Obejmuje zasięgiem dolinę rzeki Drwęcy, dolinę rzeki Wel od ujścia do miejscowości Lorki oraz dolinę rzeki Bałwanki wraz z przepływowym jeziorem Fabrycznym. Zajmuje ogółem 12 515 ha, z czego w granicach powiatu 2 097,5 ha (gm. Grodziczno: 1 096 ha, Kurzętnik: 430,4 ha, miasto Nowe Miasto Lubawskie 79,3 ha i gm. Nowe Miasto Lubawskie: 491,8 ha).

Oprócz walorów rezerwatu ichtiofaunistycznego także cenna mozaika siedlisk z różnego typu zbiornikami wodnymi, lasami łągowymi i ekstensywnie użytkowanymi łąkami. Obszar stanowi cenny zasób zróżnicowanych siedlisk dla gatunków zwierząt rzadkich, związanych ze środowiskiem wodnym, głównie ryb (łosoś, troć, certa, jesiotr bałtycki, boleń,

różanka, piskorz, koza, głowacz białopłetwy, łosoś i minóg strumieniowy). Leżący w granicach obszaru Wel jest ciekim o walorach kwalifikujących go jako podstawowe tarlisko anadromicznych ryb wędrownych i siedlisko ryb reofilnych, o istotnym znaczeniu dla Unii Europejskiej. Dodatkowym atutem jest kształt obszaru, idealny jako korytarz ekologiczny. Niezwykle atrakcyjny szlak turystyki kajakowej.

SOO Ostoja Welska PLH 280014

W powiecie nowomiejskim zaledwie 0,01 ha na terenie gminy Grodziczno. Cały obszar to 3 384,3 ha. Ostoja obejmuje rzekę Wel i jej dolinę od miejscowości Wądryń do miejscowości Koty. Wel łączy duże jeziora Rumian, Zarybinek, Tarczyńskie i Zakroc. Większość obszaru leży w Welskim Parki Krajobrazowym.

Stwierdzone jest występowanie 14 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Największy areał zajmują wśród nich naturalne eutroficzne zbiorniki wodne. Najciekawszym przyrodniczo jest jezioro Neliwa. Ostoja jest ważnym miejscem występowania chronionych gatunków roślin i zwierząt. Wśród roślin na szczególną uwagę zasługują: skalnica torfowiskowa, lipiennik Loesela, leniec bezpodkwiatkowy oraz sierpowiec błyszczący. Wśród zwierząt spotkać można kumaka nizinnego oraz cenne ryby: różankę, piskorza, kozę, głowacza białopłetwego. Stwierdzone ptaki to m.in. rybołów, bielik, bocian czarny. Główne zadania ochronne polegać powinny na zachowaniu torfowisk oraz odpowiedniego stanu jakościowego i ekologicznego wód rzeki Wel.

SOO Przełomowa Dolina Rzeki Wel PLH 280015

Obejmuje zasięgiem obszerny fragment doliny rzeki Wel na odcinku od mostu drogowego na trasie Mroczno-Grodziczno do Lidzbarka Welskiego z fragmentem rzeki Bałwanki. Zajmuje obszar 1 259,7 ha, z czego w powiecie (gm. Grodziczno) 654 ha.

Wel na tym odcinku posiada naturalny charakter, kręte koryto z licznymi zakolami i starorzeczami, piaszczysto-kamieniste dno i bystry nurt. Deniwelacje przekraczają 50 m. W sąsiedztwie rzeki wartościowe boczne, bagniste dolinki z kilkoma niewielkimi jeziorkami dystroficznymi. Głównym przedmiotem ochrony są siedliska i miejsca tarła ryb reofilnych. Szczególne znaczenie ma populacja głowacza białopłetwego. Ponadto ostoje wydry i bobra. Cenne zbiorowiska roślinności. Najbardziej typową cechą szaty roślinnej jest obecność na stromych partiach zboczy doliny Welu unikatowego zespołu *Aceri-Tilietum*, czyli grądu zboczowego. Jest on wyjątkowo bogaty w gatunki i ma charakter naturalny. Inne ciekawe zbiorowiska roślinne to m.in. lasy łęgowe, wilgotne łąki, torfowiska z potorfiami znajduje się boczna, bagnista dolinka z kilkoma niewielkimi jeziorkami dystroficznymi, z podwodnymi łąkami ramienic, otoczonymi torfowiskiem tworzącym płó mszarne. Na jego obrzeżach występują płaty brzeziny bagiennej. Liczne znakomite punkty widokowe na krawędzi doliny rzeki Wel i wierzchołkach najwyższych wzgórz morenowych.

SOO Dolina Kakaju PLH 280036

Zajmuje ogółem powierzchnię 1 428 ha, w tym na gm. Biskupiec: 1 298,3 ha, na gm. wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie: 129,7 ha. Obejmuje dolinę rzeki Kakaj (Laka), przepływającej przez jeziora: Lekarty, Moszyska, Przedsień, Jeziorki, Mozedel, Kakaj, Dębno, Wielki Staw.

Ostoja leży w kompleksie leśnym na sandrze brodnickim, dlatego lesistość tego obszaru wynosi 72%. W kompleksie leśnym dominują bory mieszane i grądy, w obniżeniach – łąki, olsy, bory i brzeziny bagienne. Na stosunkowo małym obszarze zanotowano 13 typów chronionych typów siedlisk przyrodniczych. Występują naturalne zbiorniki wodne, grądy subkontynentalne czy brzeziny bagienne. Z gatunków stwierdzono m.in.: sierpowiec błyszczący, lipiennik Loesela, nasięźrzał pospolity. Fauna to typowe dla pojezierza

Brodnickiego kręgowce (np. wydra i bóbr, tracz nurogęś czy gągoł) ale także rzadkie bezkręgowce: iglica mała, piórolotka bagniczka, ryjkowiec *Larinus turnus* czy mrówka *Formica picea*.

SOO Ostoja Brodnicka PLH 040036

Wyznaczona w całości na terenie powiatu nowomiejskiego (666,9 ha w gm. Biskupiec oraz 452,9 ha w gminie Kurzętnik).

Ostoja Brodnicka obejmuje silnie zróżnicowane tereny krajobrazu młodogłacialnego z licznymi jeziorami i torfowiskami oraz nielicznymi rzekami. Wykształciły się tutaj rozmaite formy rzeźby - pagórkowata lub pofalowana wysoczyzna morenowa, płaskie lub faliste powierzchnie sandru, wzgórza kemowe, wcięte w powierzchnie sandru rynny subglacialne, obniżenia wytopiskowe, itp. Teren w znacznym stopniu jest pokryty lasami. Jeziora cechują się z reguły czystą wodą, powierzchnią powyżej 100 ha i znaczną głębokością, nawet do ok. 40 m. Dominują akweny eutroficzne, spotyka się jeziora mezotroficzne i dystroficzne. Ostoja w większości pokrywa się z terenem Brodnickiego Parku Krajobrazowego.

SOO Ostoja Radomno PLH 280035

Zajmuje areał 929,4 ha, z czego 119 ha położone jest w powiecie nowomiejskim, gm. Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie, pozostała część leży w powiecie iławskim.

Jest to duży kompleks leśny na południe od Iławy, w otoczeniu doliny Radomki, prawego dopływu Drwęcy. W dolinie położone są jeziora: Radomno, Czerwone, Głębokie (Czyste), Zgniłek, Łackie (Lonker) oraz małe dystroficzne zbiorniki Kociołek i Miałkie. Ciekawym elementem kulturowym jest unikatowy drewniany most przez jezioro Radomno, łączący Ostrówki z miejscowością Radomno. Na terenie ostoi występuje 12 chronionych siedlisk, w tym niezdegradowane torfowisko niskie (mechowisko), torfowiska wysokie i przejściowe, mszary przygielkowe i kępkowo-dolinkowe czy ciepłolubne śródładowe murawy napisakowe.

Zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Cały teren powiatu nowomiejskiego znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski. Celem istnienia ZPP jest promowanie rozwoju proekologicznego, utrzymanie zrównoważonych struktur przestrzennych dla zapewnienia wysokiego standardu środowiska przyrodniczego.

POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU

Wszystkie działania zaproponowane do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego mają z założenia na celu poprawę warunków życia ludzi i tym samym mają pozytywnie wpływać na zdrowie człowieka, wiele celów ukierunkowanych jest na polepszenie stanu środowiska, natomiast działania inwestycyjne, nawet zaliczane do potencjalnie mogących pogorszyć stan środowiska (np. przebudowa dróg) wpisując się będą w zasadę zrównoważonego rozwoju, tj. realizacji bez pogarszania stanu środowiska.

W związku z rozwojem gospodarczym regionu, wzrostem inwestycji sektora turystycznego i poziomu konsumpcji, zwiększającą się presją na obszary cenne przyrodniczo i nieurbanizowane, zwiększeniem zapotrzebowania na surowce, brak realizacji zapisów Strategii prowadzić będzie do znaczącego pogorszenia wszystkich elementów środowiska.

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji Strategii:

Ochrona przyrody:

- sukcesywny spadek bioróżnorodności,
- ubożenie siedlisk i gatunków,
- utrata żerowisk i miejsc rozrodu,
- fragmentacja krajobrazu i powstawanie barier utrudniających przemieszczanie się zwierząt,
- degradacja walorów krajobrazowych, m.in. poprzez niekontrolowane lokalizacje nowych siłowni wiatrowych.

Powierzchnia ziemi:

- zmniejszenie możliwości produkcyjnego użytkowania,
- zmiany naturalnego ukształtowania powierzchni.

Jakość wód:

- brak ochrony stref przybrzeżnych zbiorników wodnych,
- zmniejszanie się zasobów wodnych,
- pogorszenie się stanu ilościowego i jakościowego wód podziemnych,
- nie osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych.

Jakość powietrza atmosferycznego:

- utrzymanie dominacji systemu opalania węglem, brak inwestycji proekologicznych z przejściem na inne nośniki energii będzie powodować wzrost niskiej emisji,
- brak termomodernizacji budynków i wiążące się z tym większe zapotrzebowaniem na ciepło spowoduje wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- problemy komunikacyjne w ruchu drogowym, wzrost liczby pojazdów samochodowych przy jednoczesnym ich złym stanie technicznym i nieograniczonym ruchu zwiększy emisję niezorganizowaną.

W przypadku gdy Strategia rozwoju dla powiatu nowomiejskiego nie zostanie wdrożona, negatywne trendy będą się pogłębiać, a zanieczyszczenie środowiska wzrastać. Realizacja Strategii w zakładanym kształcie jest więc konieczna.

V. PROBLEMY ORAZ CELE OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU STRATEGII

Na obszarze powiatu nowomiejskiego znajdują się liczne formy prawnej ochrony przyrody, o których wspomniano wyżej: 9 rezerwatów przyrody, 2 parki krajobrazowe, 4 obszary chronionego krajobrazu, 35 pomników przyrody, 4 użytki ekologiczne, 7 obszarów Natura 2000. Cały teren powiatu nowomiejskiego znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”, w którym jako naczelną przyjęto zasadę zrównoważonego rozwoju z uwagi na walory i potrzeby ochrony środowiska. Świadczy to niewątpliwie o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych powiatu. Konieczne będzie zatem kontynuowanie działań, zarówno inwestycyjnych, jak i pozainwestycyjnych, mających na celu zachowanie tych walorów.

Przeprowadzona analiza stanu środowiska na obszarze powiatu nowomiejskiego wykazała, iż notuje się incydentalnie przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu, głównie na skutek dużego natężenia ruchu pojazdów na drodze krajowej nr 15 oraz działalności zakładów przetwórstwa drzewnego. Celem ochrony środowiska w tym zakresie powinno być podjęcie działań prowadzących do zapewnienia dopuszczalnych poziomów hałasu, a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców powiatu. W tym celu projekt Strategii zakłada przede wszystkim optymalizację zasad zagospodarowania przestrzennego – lokalizację zakładów potencjalnie uciążliwych poza terenami zabudowy mieszkaniowej, np. na obszarach stref przemysłowych.

Ze względu na to, iż na terenie powiatu podstawowym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja zanieczyszczeń z sektora energetycznego, a w szczególności tzw. „emisja niska” z kotłowni lokalnych i palenisk indywidualnych, niezbędne jest podjęcie kompleksowych działań na rzecz sukcesywnego zastępowania tych źródeł - bezemisyjnymi lub niskoemisyjnymi. Szczególnie promowane i wspierane finansowo powinny być inwestycje w odnawialne źródła energii, ze szczególnym wspieraniem energetyki „rozproszonej”. (panele słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne, pompy ciepła, biomasa).

Analiza stanu środowiska powiatu nowomiejskiego i identyfikacja zagrożeń tego stanu oraz problemów ochrony środowiska wskazuje również, że niezbędne są dalsze inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej, w szczególności budowa i rozbudowa sieci i urządzeń kanalizacji sanitarnej. Pożądanym jest wzrost powierzchni leśnych i zadrzewień, zwłaszcza na terenach zlewni rolniczych i na obszarach zagrożonych erozją gleb. Pozwoli to na dalszą sukcesywną poprawę jakości wód powierzchniowych i zapobieganie zagrożeniom pogorszenia jakości zasobów wód podziemnych.

Realizacja ustaleń projektu Strategii jest zgodna z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotnymi z punktu widzenia projektu dokumentu, w szczególności nie wywoła negatywnego wpływu na obszary Natura 2000.

VI. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOŻLIWOŚCI I SPOSOBY ICH OGRANICZANIA, ZAPOBIEGANIA LUB KOMPENSACJI ORAZ MOŻLIWE ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

W ramach Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego zaplanowano wiele działań związanych z najbardziej problemowymi obszarami działania powiatu. Dominującymi działaniami są tzw. projekty miękkie, dotyczące rozwoju współpracy regionalnej czy promocji powiatu. Tylko nieliczne zrealizowane zostaną w postaci projektów infrastrukturalnych. Każde z tych zaplanowanych działań ma charakter lokalny, w związku z czym oddziaływania będą występowały jedynie na niewielkich obszarach i będą miały charakter odwracalny. Jednakże, oddziaływania tych inwestycji będą zróżnicowane na etapie budowy i eksploatacji (dotyczy to głównie projektów ze strefy przestrzennej i gospodarczej).

Podstawą określenia potencjalnych zagrożeń i konfliktów, jakie może spowodować realizacja projektu strategii rozwoju powiatu, była wnikliwa analiza proponowanych działań kierunkowych, analiza stanu środowiska Powiatu, ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń tego stanu oraz ocena dokonana podczas wizji terenowych.

Przedmiotem oceny były następujące elementy środowiska: zdrowie i życie ludzi (oddziaływanie na warunki życia człowieka, szczególnie zdrowie, lecz także na komfort zamieszkania, bezpieczeństwo, dostęp do zasobów środowiska), różnorodność biologiczna (w tym wpływ na formy obszarowej ochrony przyrody), krajobraz (w tym powierzchnia ziemi i zasoby kopalin), zwierzęta, rośliny, wody, klimat (w tym stan jakości powietrza, hałas), zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

W ocenie zastosowano trzy stopnie zagrożenia, jakie mogą wyrzucić proponowane działania kierunkowe projektu dokumentu na poszczególne komponenty środowiska: mały (1), średni (2) i znaczący (3). W wyniku realizacji projektu programu może nastąpić poprawa warunków środowiska (+), w wyniku braku oddziaływania warunki pozostają bez zmian lub występują w stopniu śladowym (0), ulegają pogorszeniu lub są zagrożone (-). Pod pojęciem zagrożenie małe rozumieć należy typowe zmiany i przekształcenia danego komponentu środowiska o niewielkich walorach, a także jakie spowoduje realizacja ustaleń projektu strategii w terenie już zainwestowanym lub przewidzianym do zainwestowania. Zagrożenie średnie związane jest z przekształceniem poszczególnych komponentów o średnich walorach, jakie spowoduje realizacja ustaleń projektu programu w terenie niezainwestowanym lub zainwestowanym w niewielkim stopniu. Zmiany te wiązać się będą z budową obiektów kubaturowych i infrastruktury, bądź z funkcjonowaniem inwestycji mogących w odczuwalny sposób negatywnie wpływać na środowisko i życie ludzi. Zagrożenie znaczące wiązać się będzie z radykalnymi zmianami i przekształceniami poszczególnych komponentów środowiska o dużych walorach, a związanych z budową obiektów i infrastruktury, bądź z funkcjonowaniem inwestycji mogących w znaczący sposób trwale negatywnie wpływać na środowisko. Poprawa warunków środowiska wiązać się będzie z sytuacjami, gdzie wprowadzone ustalenia sprzyjają bądź poprawiają dotychczasowe uwarunkowania i zapewniają ochronę jego walorów. Warunki pozostają bez zmian w sytuacjach, gdy ustalenia projektu programu nie mają wpływu na elementy środowiska lub gdy są zgodne z dotychczasowymi zasadami i sposobami zagospodarowaniem terenu.

Możliwe są oczywiście również sytuacje, gdy wpływ danego celu strategii może wywoływać zarówno skutki pozytywne, jak i negatywne, przykładowo modernizacja dróg wiąże się z procesem inwestycyjnym i jego oddziaływaniami (hałas, odpady itp.), lecz w perspektywie (faza eksploatacji) przyczynia się do ograniczenia emisji spalin i hałasu.

Szczegółową ocenę poszczególnych działań kierunkowych w ujęciu poszczególnych komponentów środowiska z uwzględnieniem opisanych kryteriów, zawiera poniższa tabela.

Tab. 3. Cele operacyjne powiatu nowomiejskiego w kontekście ich oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska.

Strategia rozwoju powiatu nowomiejskiego 2015-2022 /cele strategiczne/cele operacyjne/	Oddziaływanie na poszczególne komponenty środowiska										
	Różn. biol.	Ludzie	Zwierz.	Rośliny	Wody	Powietrze	Pow. ziemi	Krajob.	Klimat	Zasoby nat.	Zabytki
I. EDUKACJA I RYNEK PRACY											
<i>Cel strategiczny I.1: Podniesienie wykształcenia mieszkańców i zmniejszenie bezrobocia w szczególności poprzez system kształcenia dostosowany do potrzeb rynku pracy i działania na rzecz przedsiębiorców lokalnych</i>											
<i>I.1.1 Dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy</i>	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>I.1.2 Podniesienie atrakcyjności, promocja i wdrożenie nowoczesnych metod i form kształcenia w tym zawodowego</i>	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>I.1.3 Dostosowanie zbiorowego transportu publicznego (komunikacji) – ułatwienie dojazdów do pracy, szkoły itp.</i>	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>I.1.4 Wsparcie młodzieży w rozwoju uzdolnień w tym systemy motywacji, wyrównywania szans edukacyjnych, doradztwo zawodowe, kursy kwalifikacyjne</i>	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>I.1.5 Podejmowanie działań zmniejszających bezrobocie</i>	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>I.1.6 Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy i podnoszenia kwalifikacji</i>	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
II.POLITYKA SPOŁECZNA I ZDROWIE											
<i>Cel strategiczny II.1: Zabezpieczenie potrzeb społeczeństwa w zakresie ochrony zdrowia i polityki społecznej</i>											
<i>II.1.1 Remont, rozbudowa infrastruktury technicznej i sprzętu medycznego zakładów opieki zdrowotnej</i>	0	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>II.1.2 Poprawa dostępu do specjalistów i pozyskanie wykwalifikowanej kadry medycznej</i>	0	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>II.1.3 Podejmowanie działań na rzecz promocji zdrowia i profilaktyki</i>	0	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>II.1.4 Wspieranie rodzin oraz zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży</i>	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>II.1.5 Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych</i>	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
III.INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO											
<i>Cel strategiczny III.1 :Rozwój infrastruktury powiatu tak, aby zabezpieczała potrzeby mieszkańców powiatu i turystów</i>											
<i>III.1.1 Poprawa jakości dróg i komunikacji</i>	0	+2	0	0	+1	-1	0	0	+1	0	+2
<i>III.1.2 Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej jako podstawy społeczeństwa informacyjnego, e-zdrowia, e-administracji - rozwój technologii informacyjno – komunikacyjnych w różnych dziedzinach</i>	0	+2	0	0	0	0	0	-1	0	0	+1
<i>III.1.3 Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości, w tym terenów inwestycyjnych</i>	-1	+3	-1	-1	-1	-1	-1	-2	-1	-1	0
<i>III.1.4 Rozbudowa i dostosowanie infrastruktury do potrzeb mieszkańców powiatu i turystów (w tym infrastruktura sportowa, turystyczna, obiekty użyteczności publicznej itp.)</i>	-1	+2	-1	-1	-2	0	0	-1	0	-1	+2

Strategia rozwoju powiatu nowomiejskiego 2015-2022 /cele strategiczne/cele operacyjne/	Oddziaływanie na poszczególne komponenty środowiska										
	Różn. biol.	Ludzie	Zwierz.	Rośliny	Wody	Powietrze	Pow. ziemi	Krajob.	Klimat	Zasoby nat.	Zabytki
Cel strategiczny III.2: Dobry stan środowiska dający podstawę rozwoju turystyki i gwarantujący bezpieczeństwo ekologiczne mieszkańcom powiatu											
III.2.1. Osiągnięcie wskaźnika lesistości powiatu na poziomie min. 25%	+2	+1	+2	+2	+1	+2	+2	+2	+2	0	0
III.2.2. Zapewnienie swobodnego dostępu do wszystkich wód publicznych	-1	+1	-1	-1	-1	0	0	-1	0	0	0
III.2.3. Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni	-1	+2	-1	0	0	+3	0	-1	+2	+2	0
III.2.4. Zadawalający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców, turystów i przedsiębiorców	+2	+1	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	0
III.2.5. Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu	+1	+1	+1	+1	+2	+1	+1	+2	+1	+1	0
III.2.6. Sprawnie działający system nadzoru nad przestrzeganiem przepisów z zakresu ochrony środowiska	+1	+1	+1	+1	+2	+2	+2	+1	+1	+2	0
III.2.7. Kontrola nad postępowaniem z odpadami niebezpiecznymi, w tym usunięcie 50% azbestu w stosunku do stanu z roku 2009	0	+2	0	0	+1	+1	+2	0	0	0	0
III.2.8. Objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego co najmniej 50% powierzchni powiatu	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+3	+1	+2	+2
III.2.9. Poprawa sytuacji w zakresie zaopatrzenia w wodę	0	+3	0	0	-1	0	0	0	0	-1	0
IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE											
Cel strategiczny IV.1: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców powiatu											
IV.1.1 Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IV.1.2 Wzrost świadomości mieszkańców na temat zagrożeń	0	+1	0	0	+1	0	0	0	0	0	0
IV.1.3 Ograniczanie przestępczości pospolitej	+1	+2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
IV.1.4 Poprawa bezpieczeństwa przeciwpożarowego	0	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	+2
IV.1.5 Ograniczanie zjawisk patologii społecznej	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	+1
IV.1.6 Usprawnienie systemu reagowania kryzysowego	0	+2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IV.1.7 Poprawa stanu sanitarnego	+1	+3	+1	+1	+2	+1	+2	+1	+1	0	+1
IV.1.8 Wzrost świadomości mieszkańców na temat obronności	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IV.1.9 Zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony praw konsumenta	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IV.1.10 Wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
V. TURYSTYKA, KULTURA, SPORT, PROMOCJA I AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA											
Cel strategiczny V.1: Wykorzystanie potencjału powiatu w zakresie walorów przyrodniczych na rzecz rozwoju turystyki											
V.1.1 Aktywizacja działań na rzecz promocji różnych form turystyki i agroturystyki w powiecie oraz efektywne wykorzystanie infrastruktury turystycznej powiatu	-1	+1	-1	-1	-1	+1	0	-1	0	0	-1

Strategia rozwoju powiatu nowomiejskiego 2015-2022 /cele strategiczne/cele operacyjne/	Oddziaływanie na poszczególne komponenty środowiska										
	Różn. biol.	Ludzie	Zwierz.	Rośliny	Wody	Powietrze	Pow. ziemi	Krajob.	Klimat	Zasoby nat.	Zabytki
<i>Cel strategiczny V.2: Rozwój kultury i sportu w powiecie</i>											
V.2.1 Aktywizacja instytucji i społeczności na rzecz działań kulturalnych i sportowych	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Cel strategiczny V.3: Uzyskanie rozpoznawalności powiatu poprzez skuteczną promocję w regionie, kraju i zagranicą</i>											
V.3.1 Efektywna promocja powiatu we wszystkich sferach działaniach	0	0	0	+1	0	0	0	0	0	0	+1
<i>Cel strategiczny V.4: Zbudowanie sieci współpracy różnych organizacji i jednostek z terenu powiatu na rzecz podniesienia jakości usług, standardu życia w powiecie i jego atrakcyjności</i>											
V.4.1 Aktywizacja lokalnych społeczności (społeczności, organizacji, animatorów itp.)	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	+1
V.4.2 Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	+1
V.4.3 Kreowanie zasad stałej współpracy pomiędzy jednostkami samorządowymi różnych poziomów, instytucjami, przedsiębiorcami i innymi organizacjami podejmującymi działania na terenie powiatu i poza nim	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
V.4.4 Podniesienie jakości funkcjonowania administracji i budowanie jej pozytywnego wizerunku	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Analizując zanotowane w tabeli wyniki przeprowadzonej oceny wpływu realizacji projektu strategii na poszczególne komponenty środowiska należy stwierdzić, że realizacja planowanych działań kierunkowych spowoduje generalnie poprawę stanu środowiska powiatu. Nie odnotowano przewidywanego znacząco negatywnego (ocenionego na -3) oddziaływania na żaden z elementów środowiska. Dla większości elementów środowiska prognozuje się poprawę stanu. Nie zidentyfikowano istotnych oddziaływań na obszary ochrony przyrodniczej, w tym Natura 2000 (tzn. na przedmiot ich ochrony).

Obszarem o najistotniejszym oddziaływaniu na środowisko jest niewątpliwie infrastruktura. Zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego do roku 2022 to m.in.:

- modernizacja techniczna dróg powiatowych,
- budowa hali sportowej i boisk wielofunkcyjnych,
- budowa świetlic wiejskich
- budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, np. plaż, przystani, ścieżek rowerowych, szlaków edukacyjnych
- prace modernizacyjne w istniejących obiektach użyteczności publicznej, w tych ich termomodernizacja
- rewitalizacja parków i terenów zieleni.

W przypadku budowy nowych obiektów największa ingerencja w środowisko związana jest z zajęciem nowego terenu pod obiekt. W związku z tym konieczne jest wyłączenie pewnej powierzchni na stałe z użytkowania przyrodniczego. Jednakże zaproponowane projekty w większości zakładają modernizację starych budynków lub budowę nowych. Do projektów zakładających budowę nowych lokali zaliczyć należy np. budowę obiektów sportowych, infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Pozostałe projekty, oprócz wymienionych powyżej, opierać się będą jedynie na modernizacji budynków pod kątem technicznym.

Największy wpływ w trakcie budowy na środowisko będą miały:

- emisja zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliwa w silnikach spalinowych pojazdów mechanicznych używanych w trakcie prac budowlanych,
- hałas spowodowany pracą sprzętu mechanicznego,
- odpady powstające w czasie wykonywania robót ziemnych i budowlanych.

Należy mieć na uwadze, że realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych, mogących znacząco oddziaływać na środowisko, będzie każdorazowo poprzedzona indywidualną oceną oddziaływania na środowisko na etapie uzyskiwania pozwoleń budowlanych.

Negatywnym wpływem na środowisko odznaczają się także przedsięwzięcia służące rozwojowi turystyki i rekreacji. Umożliwiają one korzystanie z walorów środowiska przyrodniczego, co powoduje różnorakie oddziaływania na komponenty środowiska, a także ułatwiają penetrację terenu przez ludzi. W tym miejscu jednak należy koniecznie nadmienić, że oddziaływania te występowałyby i tak, niezależnie od realizacji Strategii i były by w takim wypadku niewątpliwie bardziej znaczące. Kontrolowany rozwój turystyki i rekreacji, skupiony tylko wokół służących do tego celu obiektów, jest dalece lepszym rozwiązaniem.

Różnorodność biologiczna, Rośliny i Zwierzęta

Realizacja Strategii pozwoli na zwiększenie różnorodności biologicznej obszaru powiatu, będzie to możliwe m.in. dzięki nowym powierzchniom leśnym.

Obecna lesistość powiatu nowomiejskiego, tj. ok. 23%, jest całkowicie niezadowalająca i nie przystająca do warunków środowiskowych powiatu. Jest ona niższa od średniej krajowej i zdecydowanie mniejsza od średniej dla województwa. Poprawią się także warunki funkcjonowania krajowego, regionalnych i lokalnych korytarzy ekologicznych. Planowane działania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu oraz ochrony i zrównoważonego rozwoju rolnictwa, gospodarki leśnej korzystnie wpłyną na warunki życia fauny. Tworzenie nowych terenów zieleni na obszarach nieużytków rolniczych pozwoli na powstanie nowych terenów ostoi możliwych do zasiedlenia przez zwierzyne.

Ochrona przed zabudową terenów przybrzeżnych jezior i den dolin rzecznych oraz wzbogacanie różnorodności biologicznej tych terenów pozwoli na poprawę warunków bytowania fauny i dalsze funkcjonowanie korytarza ekologicznego Drwęcy oraz regionalnych i lokalnych ciągów przyrodniczych.

Planowane działania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu oraz ochrony i zrównoważonego rozwoju rolnictwa i gospodarki leśnej także korzystnie wpłyną na zasoby i stan fauny i flory Powiatu. Chronione przed degradacją będą strefy przybrzeżne jezior, co pozwoli na ochronę roślinności przybrzeżnej oraz na wzbogacenie zasobów fauny i flory w tym rejonie. Ograniczy to także spływ zanieczyszczeń obszarowych do wód jezior. Zasoby roślinności zostaną wzbogacone w obrębie rynien i dolin rzecznych, co wzmocni ich rolę jako korytarzy ekologicznych.

Zdrowie i życie ludzi

W wyniku realizacji programu z pewnością poprawi się jakość życia mieszkańców Powiatu. Większość celów i działań kierunkowych określonych w programie korzystnie wpłynie na warunki życia mieszkańców.

W szczególności dzięki działaniom na rzecz zmniejszenia niskiej emisji poprawi się jakość powietrza, dzięki wyprowadzeniu ruchu tranzytowego z miasta oraz zrealizowanym innym inwestycjom drogowym poprawią się warunki akustyczne, a m.in. dzięki poprawie stanu sanitarnego zmniejszy się ilość zachorowań wśród mieszkańców.

Rozwój terenów zieleni miejskiej i infrastruktury rekreacyjnej pobudzi mieszkańców do aktywności fizycznej, co korzystnie wpłynie na ich stan zdrowia. Edukacja ekologiczna społeczeństwa pozwoli na kształtowanie postaw ekologicznych, jak również na zdrowszy styl życia.

Krajobraz, Dobra Materialne i Zabytki

Ochrona i kształtowanie walorów krajobrazowych powiatu będzie realizowane przede wszystkim dzięki zwiększaniu zasobów zieleni leśnej i zadrzewień.

Planowane jest dalsze porządkowanie zabudowy na terenie Powiatu, w szczególności strefowanie różnych funkcji, postulowane jest przestrzeganie parametrów urbanistycznych dla nowej zabudowy, unikanie powstawania dominant krajobrazowych. Strategia nakazuje ochronę krajobrazu otwartego przed inwestycjami dysharmonijnymi. Plany zagospodarowania przestrzennego jednoznacznie określają ponadto możliwość odkrywkowego wydobywania kopalin. Dokumenty planistyczne pozwolą także na właściwy rozwój instalacji energetyki odnawialnej, w szczególności wskażą możliwości potencjalnej lokalizacji siłowni wiatrowych.

Dzięki planowanym pracom termomodernizacyjnym zwiększy się również estetyka budynków, zwłaszcza ich elewacji, co korzystnie wpłynie na walory fizjonomiczne krajobrazu. Te kierunki działań pozwolą na zachowanie i kształtowanie walorów krajobrazowych i ładu przestrzennego.

Rozwój społeczno-gospodarczy odbywa się w przestrzeni kosztem tzw. powierzchni aktywnych przyrodniczo. Strategia przewiduje również działania na rzecz ochrony powierzchni ziemi. Poprawę stanu ma zapewnić głównie zwiększenie powierzchni terenów zieleni. Rozwój różnych form roślinności zapobiega procesom erozyjnym, głównie erozji wietrznej i wodnej na terenach odkrytych i silnie „urzeźbionych”. Realizacja nowej zabudowy będzie odbywać się w sposób zabezpieczający powierzchnię ziemi przed degradacją, głównie przez zaplanowanie odpowiednio wysokich wskaźników powierzchni biologicznie czynnej.

Powierzchnie istniejących i planowanych rejonów eksploatacji kopalin będą poddane rekultywacji w pożądanym kierunku leśno-wodnym. Także dalsze doskonalenie gospodarki odpadami np. poprzez zapobieganie powstawaniu nielegalnych wysypisk odpadów, prowadzić będzie do ochrony powierzchni ziemi.

Degradacja naturalnego krajobrazu postępuje w wyniku nieuporządkowanej urbanizacji oraz rozwoju infrastruktury związanej z energetyką. Krajobraz kulturowy niszczy przez brak środków finansowych na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków, także przez niewłaściwe prowadzenie prac budowlanych, konserwatorskich, niezgodnie ze sztuką budowlaną. Działaniami bezpośrednio wpływającymi na rozwiązanie problemów związanych z zabytkami i dobrami materialnymi jest wzmacnianie rozwoju społecznego, a szczególnie zwiększenie wykorzystania zasobów lokalnych instytucji publicznych dla rozwijania aktywności społecznej i obywatelskiej; tworzenie warunków dla wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym

Natura 2000

Efekt ekologiczny jest to jeden z najważniejszych wskaźników stosowanych przy ocenie skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa. W ogólnym ujęciu praktycznym efekt ekologiczny rozumiany jest, jako zmniejszenie ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska w relacji przed i po realizacji, w tym przypadku zadań zapisanych w Strategii.

Większość zadań ma tutaj, jak wspomniano, charakter „miękki”. Jednak niektóre z nich wymagają ingerencji w środowisko naturalne. Zadania takie spowodują ograniczenie emisji przede wszystkim spalin samochodowych (poprzez modernizację dróg powiatowych) oraz niskiej emisji (poprzez promowanie odnawialnych źródeł energii). Dodatkowo objęcie następnych terenów prawną ochroną umożliwi zabezpieczenie ich przed np. ruchem samochodowym, co ujęte zostanie w przepisach szczegółowych dotyczących konkretnych już terenów. Propagowanie prawidłowego zagospodarowania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych (azbestu), zabezpieczy tereny leśne, które są najczęstszym miejsce „użyłizacji” tego typu odpadów.

Wspomniane powyżej zadania dotyczące promocji Powiatu i edukacji ekologicznej powinny wskazywać przede wszystkim na bardzo liczne tereny znajdujące się pod ochroną oraz na niski poziom rozwoju przemysłu, co dla celów turystycznych powinno mieć ogromne znaczenie.

Właściwa realizacja programu rozbudowy infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej może skutkować wpływem pozytywnym na obszary chronione poprzez skanalizowanie ruchu turystycznego w obszarach mniej wrażliwych przyrodniczo oraz kontrolę nad oddziaływaniem turystyki.

Zadania inwestycyjne, które będą mogły wpływać na stan środowiska, to niewielka grupa. Jednak jak już podkreślono w kilku punktach tego opracowania zadania te mają charakter bardzo lokalny a ich oddziaływanie na środowisko na każdym etapie procesu inwestycyjnego jest bardzo małe. Zadania te zaplanowane zostały dodatkowo na terenach już zurbanizowanych, a więc nie będzie również ingerencji w nowe tereny, a tym bardziej w tereny chronione.

Wody

Planowane działania w zakresie dalszego porządkowania gospodarki ściekowej na obszarze powiatu nowomiejskiego pozwolą na poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Wieloletnie zaniedbania w tym zakresie od kilkunastu lat są stopniowo niwelowane. Samorządy poszczególnych gmin zrealizowały szeroki pakiet zadań inwestycyjnych związanych z gospodarką wodno-ściekową. Tym niemniej występuje duża dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania powiatu. Również duże dysproporcje występują w stopniu dostępności do oczyszczalni ścieków mieszkańców miast i wsi. Program przewiduje usuwanie tych dysproporcji. Siecią kanalizacyjną obejmowane będą kolejne obszary zabudowane. Likwidacji ulegać będą zbiorniki bezodpływowe na ścieki – często wątpliwej szczelności. Prowadzone będą dalsze działania edukacyjne społeczności powiatu w celu wdrażania zasad oszczędnego gospodarowania wodą i ochrony zasobów wodnych regionu.

Poprawa zaopatrzenia w wodę niesie co prawda ryzyko wystąpienia oddziaływań negatywnych (wzrost ilości ścieków), jednak przy wskazanym wyżej działaniu w kierunku poprawy gospodarki ściekowej można je skutecznie minimalizować. Należy też mieć na uwadze, że zaopatrzenie w wodę to zaspokojenie najbardziej podstawowych potrzeb mieszkańców.

Niezbędne są:

- monitoring wód podziemnych i powierzchniowych, kontrola podmiotów gospodarczych i mieszkańców pod względem wywozu ścieków;
- prowadzenie działalności rolniczej zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej;
- ochrona wód rzek i ich dopływów poprzez prowadzenie monitoringu wód;
- rozwój bezpiecznej dla środowiska infrastruktury rekreacyjnej.

Powietrze atmosferyczne i Klimat

Na stan obecny powietrza w powiecie nowomiejskim największy wpływ ma tzw. „niska emisja”. Jest skutkiem używania węgla i miału węglowego jako głównych paliw w kotłowniach i gospodarstwach domowych. Emisje energetyczne i technologiczne pochodzą także z dość licznych zakładów przemysłowych, których największa koncentracja występuje w Nowym Mieście Lubawskim. Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest też emisja komunikacyjna.

Planowane na terenie powiatu działania w zakresie zastępowania tradycyjnych paliw węglowych, paliwami niskoemisyjnymi lub energią ze źródeł odnawialnych (bezemisyjnych) pozwolą na poprawę jakości powietrza, zwłaszcza na terenach zurbanizowanych.

Dla przywrócenia standardów jakości powietrza program wskazuje też na konieczność podejmowania działań w zakresie obniżania emisji komunikacyjnej, polegające m.in. na budowie obwodnicy miasta Nowego Miasta Lubawskiego, ograniczaniu ruchu pojazdów w centrum, modernizacji istniejących dróg, zmniejszania zużycia paliwa w pojazdach. Stosowne reżimy w zakresie nakazu stosowania paliw niskoemisyjnych zawierać też będą sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Znacznych efektów w oszczędności energii spodziewać się należy w realizacji planowanych prac termomodernizacyjnych obiektów, którą rozumiemy nie tylko bezpośrednie docieplenie budynków, ale także modernizację systemów ogrzewania zarówno u odbiorców indywidualnych, jak i w zbiorczych źródłach ogrzewania – kotłowniach, wymiana źródeł energii cieplnej zasilanych paliwem nieodnawialnym na urządzenia o mniejszym stopniu negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Podejmowane będą też działania w kierunku ograniczenia zużycia energii poprzez wdrażanie systemów efektywnych energetycznie.

W zakresie ograniczenia hałasu podstawowe cele to: eliminacja narażenia mieszkańców na hałas remont nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg, opracowanie i wdrożenie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, interwencyjna działalność organów kontroli środowiska w przypadku poważnych naruszeń zasad przestrzegania emisji hałasu przemysłowego do środowiska.

VII. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI PROJEKTU PROGRAMU

Ze względu na specyfikę Strategii, dokument ten w swojej treści zawiera zapisy dotyczące monitoringu i oceny jej realizacji. Za organizację i zarządzanie Programem odpowiada Zarząd Powiatu w Nowym Mieście Lubawskim.

Najważniejszym procesem wdrażania Programu i realizacji założonych w nim celów jest rejestracja zmian środowiska poprzez monitorowanie jego stanu jako całości i poszczególnych komponentów. Działania te wraz z oceną stopnia realizacji zadań określonych celami niniejszego opracowania dostarczą podstawowych informacji o stopniu wdrożenia i efektach realizacji powyższego Programu. W tym celu wskazane jest wspomaganie monitoringu środowiska realizowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie – Delegatura w Elblągu, monitoringiem lokalnym. Prowadzony przez Inspektorat system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska zwany państwowym monitoringiem środowiska, dostarczy m.in. informacji o:

- aktualnym stanie środowiska i stopniu zanieczyszczenia jego poszczególnych komponentów,
- ładunkach zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska,
- dynamice antropogenicznych przemian środowiska przyrodniczego,
- przewidywanych skutkach korzystania ze środowiska.

Wskaźnikiem skuteczności realizacji polityki ekologicznej będzie system nadzoru i kontroli wdrażania Strategii, który będzie polegał na:

- dokonywaniu corocznej oceny realizacji,
- dokonywaniu oceny realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska.

Miernikami skuteczności polityki ekologicznej powinny być:

- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska (np. depozycją lub koncentracją poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu, wodzie, glebie), a naukowo uzasadnionym zanieczyszczeniem dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w jednostkach fizycznych lub wartością sprzedaną),
- stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska),
- techniczno-ekologiczne charakterystyki materiałów, urządzeń, produktów (np. zawartość ołowiu w benzynie, zawartość rtęci w bateriach, jednostkowa emisja węglowodorów przy eksploatacji samochodu, poziom hałasu w czasie pracy samochodu itp.); zgodnie z zasadą dostępu do informacji dane te powinny być ujawniane na metkach lub w dokumentach technicznych produktów.

Powyższe wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej państwa w dwóch przekrojach: terytorialnym (do zakładu włącznie) i branżowym. Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji Strategii będą stosowane wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki reakcji państwa i społeczeństwa, a mianowicie:

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawa stanu zdrowia mieszkańców Powiatu, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności na obszarach, w których szkodliwe oddziaływania na środowisko i zdrowie występują w szczególnie dużym natężeniu (obszary najsilniej uprzemysłowione i zurbanizowane),
- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce,
- coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych,
- poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych),
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim poziomu hałasu na granicy własności wokół obiektów przemysłowych, hałasu ulicznego, w tym wzdłuż głównych tras komunikacyjnych,
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych,
- wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody lub gleby,
- zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk, a także pomyślne reintrodukcje gatunków,
- zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

Wskaźniki aktywności władz miejskich i społeczeństwa:

- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli;
- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych;
- opracowywanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

Stan gospodarki odpadami na terenie Powiatu winien być systematycznie kontrolowany (monitorowany). Monitoring ten ma znaczenie informacyjne, jednak jego głównym celem jest optymalizacja zarządzania systemem gospodarki odpadami. Wydaje się, iż zasadniczym elementem tego monitoringu jest dokonywana corocznie analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi, w szczególności przestrzegania wydanych pozwoleń i składania stosownych sprawozdań.

VIII. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU PROJEKTU STRATEGII NA ŚRODOWISKO

Pod pojęciem „transgraniczne oddziaływanie na środowisko” należy rozumieć, zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*: stwierdzenie możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko w wyniku realizacji projektu dokumentu, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na teren innego państwa. Z uwagi na geograficzne położenie powiatu nowomiejskiego nie występuje konieczność przeprowadzenia postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

IX. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Celem opracowania prognozy oddziaływania na środowisko jest określenie przewidywanych skutków wpływu realizacji ustaleń wyżej wymienionego projektu Strategii na środowisko, wynikających z realizacji planowanych działań kierunkowych, w szczególności nowych inwestycji infrastruktury technicznej (drogi powiatowe). Uznano, że uzgodniony zakres prognozy pozwoli na sporządzenie projektu uwzględniającego aspekty środowiskowe, w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Prognozę sporządzono głównie w oparciu o metody opisowe wpływu planowanych kierunków działań. Uwzględniono stan i zagrożenia środowiska w zakresie poszczególnych elementów środowiska oraz dokonano analizy dotychczasowych zagrożeń środowiska i zmian stanu środowiska na obszarze powiatu i w jego bezpośrednim otoczeniu w ostatnich latach. Uwzględniono położenie powiatu nowomiejskiego względem obiektów i terenów podlegających ochronie, w szczególności na mocy ustawy *o ochronie przyrody*. Uwzględniono specyfikę obszaru, w tym istniejące już funkcje, istniejący układ komunikacyjny oraz sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, użytkowanie gruntów, wymogi ochrony przyrody. Strategia Rozwoju Powiatu Nowomiejskiego jest podstawowym instrumentem do realizacji zadań własnych, które będą w całości lub w części finansowane ze środków będących w jego dyspozycji, zadań koordynowanych lub inicjowanych oraz wytycznych do planów i programów branżowych.

Jako podstawowy cel polityki rozwoju na obszarze Powiatu do 2022 r. przyjęto: poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności i możliwości rozwoju powiatu. Analiza stanu środowiska powiatu nowomiejskiego i identyfikacja zagrożeń tego stanu oraz problemów ochrony środowiska upoważnia do stwierdzenia, iż niezbędne jest kontynuowanie szerokich działań w zakresie uporządkowania zagospodarowania przestrzennego, poprawy jakości powietrza, poprawy klimatu akustycznego, ograniczenie emisji ścieków do wód oraz zwiększenie terenów leśnych. Działania programowe w zakresie ochrony środowiska na obszarze powiatu nowomiejskiego uwzględniają z jednej strony dość dobry obecny stan środowiska, w tym poszczególnych jego komponentów, lecz możliwy do dalszej poprawy. Z drugiej zaś strony wynikają z dynamicznego rozwoju procesów urbanizacyjnych.

Sformułowano dla Powiatu Nowomiejskiego m.in. następujące cele polityki ochrony środowiska:

- Osiągnięcie wskaźnika lesistości powiatu na poziomie min. 25%
- Zapewnienie swobodnego dostępu do wszystkich wód publicznych
- Wypracowanie spójnej koncepcji rozwoju OZE, w szczególności lokalizacji wiatraków i biogazowni
- Zadowalający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców
- Ustalone zasady rozwoju turystyki z zabezpieczeniem walorów przyrodniczych powiatu
- Sprawnie działający system nadzoru nad przestrzeganiem przepisów z zakresu ochrony środowiska
- Racjonalna gospodarka odpadami, szczególnie niebezpiecznymi
- Objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego co najmniej 50% powierzchni powiatu
- Poprawa sytuacji w zakresie zaopatrzenia w wodę.

Realizacja tak sformułowanych celów polityki ochrony środowiska pozwoli na sukcesywną poprawę stanu środowiska Powiatu oraz spełnianie wymogów prawa krajowego w zakresie ochrony środowiska z zachowaniem wymogów i standardów Unii Europejskiej.

Wyniki przeprowadzonej oceny wpływu realizacji projektu Strategii na poszczególne komponenty środowiska wskazują, że realizacja planowanych działań kierunkowych spowoduje generalnie poprawę stanu środowiska. Nie odnotowano przewidywanego znaczącego oddziaływania na żaden z elementów środowiska. Negatywne zmiany nie nastąpią w odniesieniu do żadnego elementu środowiska. Dla większości elementów środowiska prognozuje się poprawę stanu. Nie zidentyfikowano oddziaływań na zabytki. Realizacja założonych celów ekologicznych w Strategii jest możliwa poprzez:

- pozyskiwanie środków finansowych na realizację inwestycji służących ochronie środowiska,
- optymalne wykorzystanie rozwiązań o charakterze organizacyjnym z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju,
- przestrzeganie założonych zasad zarządzania środowiskiem,
- otrzymanie przyzwolenia społecznego na wdrażanie Strategii.

IX. SPIS RYCIN I TABEL

Ryc. 1. Powiat nowomiejski na tle województwa warmińsko-mazurskiego	Str. 18
Ryc. 2. Mapa powiatu nowomiejskiego	Str. 19
Tab. 1. Ocena zgodności celów Strategii z krajowymi, wojewódzkimi i lokalnymi dokumentami strategicznymi	Str. 11
Tab. 2. Zestawienie powierzchni zajętych pod wody powierzchniowe na terenie poszczególnych	Str. 20
Tab. 3. Cele operacyjne powiatu nowomiejskiego w kontekście ich oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska	Str. 36